ئەللامە مۇھەممەد سالىھ ئۇسەيمىن

ئەھلى سۈننە ۋەلجامائە ئەقىدىسى

عقيدة أهل السنة والجماعة

علامة محمد صالح العثيمين

رحمه الله

ئۇيغۇر تەرجىمە مەركىزى

مۇندەرىجە

بىزنىڭ ئەقىدىمىز: 5
ئاللاھ تائالانىڭ ”سۆزلىگۈچى“ دېگەن سۈپىتىگە ئىشىنىمىز: .. 10
الله تائالانىڭ ئۆزىنىڭ زاتى ۋە سۈپىتى بىلەن بارلىق مەخلۇقاتلاردىن يۇقىرى ۋە ئالىي ئورۇندا ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. 13
الله تائالانىڭ ئۆز ئەرشى ئۈستىدە قارار ئېلىپ تۇرۇپ ئۆزىنىڭ ياراتقان مەخلۇقاتلىرى بىلەن بىرگە ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز... 14
ئىرادىنىڭ تۈرلىرى:.................................. 16
مۇھەببەت: 19
مۆمىنلەرنىڭ قىيامەت كۈنى الله تائالانى كۆرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز 25
الله تائالانىڭ ئالىي مۇكەممەل سۈپەتتە تەڭداشسىز ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز 26
تەقدىر تۆۋەندىكىدەك تۆت تۈرلۈك بولىدۇ: 59
پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش 70
كىتابلارغا ئىشىنىش 71
پەيغەمبەرگە ئىشىنىش 71
ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىش 72
تەقدىرگە ئىشىنىش.................................. 72

www.munber.org

بسم الله الرحمن الرحيم

ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان اللە نىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.

بارلىق ھەمدۇسانا ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اللە غا خاستۇر ۋە نەتىجىلەر، ئۆزىنى ساقلىغۇچى كىشىلەرگە، ئاداۋەت زالىملارغا خاستۇر، روشەن ھەقىقەتنىڭ ئىگىسى بولغان اللە نىڭ بىرلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن، ياخشى كىشىلەرنىڭ يولباشچىسى، پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاخىرقىسى، اللە نىڭ ئەلچىسى ۋە بەندىسى بولغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمەن. اللە نىڭ رەھمىتى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا، ساھابىلىرىغا ۋە ياخشىلىقتا ئۇلارغا قىيامەت كۈنىگىچە ئەگەشكەن كىشىلەرگە بولسۇن!...

مەقسەت: اللە تائالا ھەقىقەتەن ئۆزىنىڭ ئەلچىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ھەق دىن، توغرا يول بىلەن پۈتۈن ئالەمگە رەھمەت، ئۈلگە ۋە بارلىق ئىنسانلارغا ھەقىقەتنىڭ ئىسپاتى قىلىپ ئەۋەتتى.

اللە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈرگەن ھېكمەتلىك كىتابتا كىشىلەرنىڭ ئەھۋالىنى ئىسلاھ قىلىدىغان دۇنيا ـ ئاخىرەتلىك ئىشلىرىنى ئوڭشايدىغان بارلىق ئىشلارنى بايان قىلىپ بەردى. يەنى؛ ساغلام ئەقىدە، توغرا ئەمەللەر، گۈزەل ئەدەب ـ ئەخلاقلارنى بايان قىلىپ بەردى.

www.munber.org

ئۇلارغا كېچىسى كۈندۈزگە ئوخشاش نۇرلۇق بولغان ئېنىق كەتمەيدىغان ۋە ھالاك بولمايدىغان توغرا كۆرسەتمىنى قويۇپ كەتتى. اللە ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشقۇچى ئۇممەتلەر شۇ كۆرسەتمە بىلەن ماڭدى. ئۇلار ئىنسانلارنىڭ ئەڭ ئىلغارلىرى بولغان ساھابىلەر ۋە ياخشىلىقتا ئۇلارغا ئەگەشكەنلەردۇر.

ئۇلار مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننىتىنى تۇتتى، يولىنى مۇستەھكەملىدى ۋە ئەقىدە، ئىبادەت ۋە ئەدەب ـ ئەخلاقتا شۇ يولدا تەۋرەنمىدى. ئۇلار ھەقنى ئاشكارا قىلغۇچى بىر جامائەت بولۇپ ماڭدى، ئۇلارغا قارشى تۇرغۇچىلار ۋە بۆلگۈنچىلىك قىلىشقا ئۇرۇنغۇچىلار ئۇلارغا زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ، ئۇلار شۇ يولدا تاكى قىيامەتكىچە تەۋرەنمەي تۇرىدۇ.

اللە تائالاغا شۈكرى، بىز ئۇلارنىڭ مەڭگۈلۈككە تۇتۇپ ماڭغان قۇرئان ۋە سۈننەتنىڭ كۆرسەتمىسىدىكى يولى بويىچە ئۇلارنىڭ ئىزىدىن يول ئېلىپ كېتىۋاتىمىز. بىز بۇنى ھەر بىر مۇسۇلماننىڭ زىممىسىگە چۈشكەن مەسئۇلىيەت دېيىش بىلەن بىرگە اللە تائالانىڭ بىزگە بەرگەن نېمىتىنى سۆزلەۋاتىمىز ۋە اللە تائالادىن بىزنى ۋە بىزنىڭ بارلىق مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمىزنى دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە ھەق سۆزدە مۇستەھكەم قىلىشنى ۋە ئۆزىنىڭ چەكسىز رەھمىتى بىلەن رەھمەت قىلىشنى سورايمىز.

بۇ تېمىدا كىشىلەرنىڭ چۈشەنچىسى ھەرخىل بولغانلىقى

www.munber.org

ئۈچۈن بۇ تېمىنى مۇھىم دەپ قاراپ ئەقىدىسىگە مۇۋاپىق بولغان ئەھل سۈننە ۋەلجامائە ھەققىدە قىسقىچە بايان قىلىپ بېرىشنى ئىختىيار قىلدىم. بۇ ئەقىدە بولسا: اللە غا ۋە ئۇنىڭ پەرىشتىلىرىگە كىتابلىرىغا، ئەلچىلىرىگە، ئاخىرەت كۈنىگە، ياخشىلىق ۋە يامانلىقنىڭ اللە نىڭ تەقدىرى بىلەن بولۇشىغا شەكسىز ئىشىنىش ئەقىدىسىدۇر.

اللە تائالادىن بىزنى مۇشۇ ئىماندىن ئىبارەت ئۆزىنىڭ رازىلىقىغا مۇۋاپىق ۋە بەندىلىرىنىڭ مەنپەئەتىگە لايىق قىلىپ بېرىشنى سورايمىز!...

بىزنىڭ ئەقىدىمىز:

اللە غا ۋە ئۇنىڭ پەرىشتىلىرىگە، ئەلچىلىرىگە، ئاخىرەت كۈنىگە ياخشىلىق ۋە يامانلىقنىڭ اللە نىڭ تەقدىرى بىلەن بولۇشىغا ئىشىنىشتۇر ۋە اللە نىڭ بارلىق ئىشلارنى ئورۇنلاشتۇرغۇچى، پەيدا قىلغۇچى ۋە باشقۇرغۇچى ئىكەنلىكىگە، اللە نىڭ ھەقىقي ئىبادەتكە لايىق يالغۇز ئىلاھ ئىكەنلىكىگە ۋە باشقا بارلىق ئىبادەت قىلىنىغۇچى نەرسىلەرنىڭ يالغان ئىكەنلىكىگە، اللە نىڭ بارلىق گۈزەل ئىسىم ۋە مۇكەممەل سۈپەتلىرىگە (اللە نىڭ بارلىق گۈزەل ئىسىم ۋە مۇكەممەل سۈپەت ھەقىقي ئىبادەتكە لايىق ئىلاھ ئىكەنلىكىگە) ۋە ھېچ قانداق

www.munber.org

عقيدة أهل السنة والجماعة ئەھل سۈننە ۋەلجامائە ئەقىدىسى

شېرىكى يوق يەككە ـ يىگانە پەرۋىش قىلغۇچى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىشتۇر.

اللە تائالا قۇرئاندا مۇنداق دەيدۇ:

﴿ئۇ ئاسمانلارنىڭ، زېمىن ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى شەيئىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىدۇر، ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلغىن، اللە نىڭ ئىبادىتىگە چىداملىق بولغىن، سەن ئۇنىڭ شېرىكى بارلىقىنى بىلەمسەن﴾[1].

﴿بىر اللە دىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر؛ اللە ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچىدۇر؛ ئۇ مۈگدەپ قالمايدۇ، ئۇنى ئۇيقۇ باسمايدۇ؛ ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى ھەممە نەرسە اللە نىڭ (مۈلكى) دۇر؛ اللە نىڭ رۇخسىتىسىز كىممۇ اللە نىڭ ئالدىدا شاپائەت قىلالىسۇن؛ اللە ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى (يەنى دۇنيادا قىلغان)، كەينىدىكى (يەنى ئۇلار ئۈچۈن ئاخىرەتتە تەييارلىغان) ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بىلىپ تۇرىدۇ؛ ئۇلار اللە نىڭ مەلۇماتىدىن (اللە) ئۇلارغا بىلدۈرۈشنى خالىغان نەرسىلەردىن (يەنى پەيغەمبەرلەرنىڭ تىلى ئارقىلىق بىلدۈرگەن نەرسىلەردىن) باشقا ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ، اللە نىڭ كۇرسى (مەلۇماتى) ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئۆز ئىچىگە

[1] سۈرە مەريەم 65 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئالدۇ. ئاسمان ـ زېمىننى ساقلاش ئۇنىڭغا ئېغىر كەلمەيدۇ. ئۇ يۇقىرى مەرتىۋىلىكتۇر، ھەممىدىن ئۇلۇغدۇر﴾[1].

﴿اللّٰه دىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ئۇ يوشۇرۇننى، ئاشكارىنى بىلگۈچىدۇر، ئۇ ناھايىتى شەپقەتلىكتۇر، ناھايىتى مېھرىباندۇر (يەنى دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە) كەڭ رەھمەت ئىگىسىدۇر. اللّٰه دىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر، ئۇ (مۇتلەق) پادىشاھتۇر (يەنى پۈتۈن مەخلۇقاتنىڭ مالىكىدۇر)، پاكتۇر (يەنى ھەممە نۇقساندىن پاكتۇر)، (مۆمىنلەرگە) سالامەتلىك بېغىشلىغۇچىدۇر، (دوستلارنى قورقۇنچتىن، ئازابتىن) ئەمىن قىلغۇچىدۇر، ھەممىنى كۆزىتىپ تۇرغۇچىدۇر، غالىبتۇر، قەھر قىلغۇچىدۇر، ئۇلۇغلۇق ئىگىسىدۇر، (مۇشرىكلارنىڭ) شېرىك كەلتۈرگەن نەرسىلىرىدىن پاكتۇر. اللّٰه (ھەممىنى) ياراتقۇچىدۇر، (يوقلۇقتىن) پەيدا قىلغۇچىدۇر، (ھەممە نەرسىگە) سۈرەت (شەكىل) بېغىشلىغۇچىدۇر، ئەڭ چىرايلىق ئىسىملارغا ئىگىدۇر، ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى نەرسىلەر ئۇنىڭغا تەسبىھ ئېيتىپ تۇرىدۇ، ئۇ غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇ﴾[2].

﴿ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ پادىشاھلىقى اللّٰه غا خاستۇر، اللّٰه نېمىنى خالىسا شۇنى يارىتىدۇ، خالىغان ئادەمگە قىز

---

[1] سۈرە بەقەرە 255 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ھەشر 22 ــــ 24 ـ ئايەتكىچە.

www.munber.org

پەرزەنت ئاتا قىلىدۇ، خالىغان ئادەمگە ئوغۇل پەرزەنت ئاتا قىلىدۇ. ياكى ئۇلارغا ئوغۇل، قىزنى ئارىلاش بېرىدۇ، خالىغان ئادەمنى تۇغماس قىلىدۇ، اللّٰه ھەقىقەتەن ھەممىنى بىلگۈچىدۇر، ھەممىگە قادىردۇر﴾[1].

﴿اللّٰه ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ياراتقۇچىدۇر، اللّٰه سىلەرگە ئۆز جىنسىڭلاردىن جۈپتىلەرنى (يەنى ئاياللارنى) ياراتتى. ھايۋانلارغىمۇ ئۆز تىپىدىن جۈپتىلەرنى ياراتتى. بۇ ئارقىلىق اللّٰه سىلەرنى كۆپەيتىدۇ، ھېچ شەيئى اللّٰه غا ئوخشاش ئەمەستۇر، اللّٰه ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، ھەممىنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر. ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ (خەزىنىلىرىنىڭ) ئاچقۇچلىرى اللّٰه نىڭ ئىلكىدىدۇر، اللّٰه خالىغان كىشىنىڭ رىزقىنى (سىناش يۈزىسىدىن) كەڭ قىلىدۇ، خالىغان كىشىنىڭ رىزقىنى (بالاغا مۇپتىلا قىلىپ سىناش يۈزىسىدىن) تار قىلىدۇ، اللّٰه ھەقىقەتەن ھەممە نەرسىنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر﴾[2].

﴿يەر يۈزىدىكى ھايۋانلارنىڭ ھەممىسىگە رىزىق بېرىشنى اللّٰه (مەرھەمەت يۈزىسىدىن) ئۈستىگە ئالغان، اللّٰه ئۇلارنىڭ تۇرار جايىنى ۋە (ئۆلگەندىن كېيىن) كۆمۈلىدىغان جايىنى

---

[1] سۈرە شۇرا 49 ــــ 50 ئايەتلەر.
[2] سۈرە شۇرا 11 ــــ 12 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

بىلىدۇ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى روشەن كىتابتا (يەنى لەۋھۇلمەھپۇزدا) يېزىلغاندۇر﴾[1].

﴿غەيبنىڭ خەزىنىلىرى اللە نىڭ دەرگاھىدىدۇر، ئۇنى پەقەتلا اللە بىلىدۇ، قۇرۇقلۇقتىكى،دېڭىزدىكى نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى اللە بىلىدۇ، (دەرەختىن) تۆكۈلگەن ياپراقتىن اللە بىلمەيدىغان بىرەرسىمۇ يوق، مەيلى قاراڭغۇ يەر ئاستىدىكى بىرەر دانە ئۇرۇق بولسۇن، مەيلى ھۆل ياكى قۇرۇق نەرسە بولسۇن، ھەممىسى (اللە غا مەلۇم بولۇپ) لەۋھۇلمەھپۇزدا يېزىقلىقتۇر﴾[2].

﴿قىيامەت (نىڭ بولىدىغان ۋاقتى) توغرىسىدىكى بىلىم ھەقىقەتەن اللە نىڭ دەرگاھىدىدۇر. اللە يامغۇرنى (ئۆزى بەلگىلىگەن ۋاقىتتا ۋە ئۆزى بەلگىلىگەن جايغا) ياغدۇرىدۇ، بەچچىدانىدىكىلەرنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى (يەنى ئوغۇلمۇ، قىزمۇ، بېجىرىممۇ، كەمتۈكمۇ، بەختلىكمۇ، بەختسىزمۇ) اللە بىلىدۇ، ھېچ ئادەم ئەتە نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى (يەنى ئۇنىڭغا نېمە ئىش بولىدىغانلىقىنى، ياخشى ـ يامان ئىشلاردىن نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى) بىلمەيدۇ، ھېچ ئادەم ئۆزىنىڭ قەيەردە ئۆلىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ، اللە ھەقىقەتەن (پۈتۈن ئىشلارنى)

---

[1] سۈرە ھۇد 6 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئەنئام 59 ـ ئايەت.

www.munber.org

عقيدة أهل السنة والجماعة
ئەھل سۈننە ۋەلجامائە ئەقىدىسى

بىلىپ تۇرغۇچىدۇر، (شەيئىلەرنىڭ ئىچكى ۋە تاشقى تەرەپلىرىدىن) تولۇق خەۋەرداردۇر﴾[1].

ئاللاھ تائالانىڭ "سۆزلىگۈچى" دېگەن سۈپىتىگە ئىشىنىمىز:

﴿بىز نۇرغۇن پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتتۇق، ئۇلارنىڭ ئارىسىدا ئىلگىرى (ئى مۇھەممەد!) ساڭا بايان قىلغانلىرىمىزمۇ بار، ساڭا بايان قىلمىغانلىرىمىزمۇ بار، اللە مۇساغا (بىۋاستە) سۆز قىلدى﴾[2].

﴿مۇسا بىز ۋەدە قىلغان ۋاقىتتا كەلگەن ۋە پەرۋەردىگارى ئۇنىڭغا (بىۋاستە) سۆزقىلغان چاغدا: «پەرۋەردىگارىم! ماڭا ئۆزەڭنى كۆرسەتكىن، سېنى بىركۆرۈپ ئالاي» دېدى. اللە: «مېنى (بۇ دۇنيادا) ھەرگىز كۆرەلمەيسەن (چۈنكى ئىنساننىڭ بۇ ئاجىز تېنى بۇنىڭغا تاقەت قىلالمايدۇ). لېكىن تاغقا قارىغىن، ئەگەر تاغ ئورنىدا مەھكەم تۇرالىسا، مېنى كۆرەلەيسەن» دېدى. پەرۋەردىگارى تاغقا تەجەللى قىلىش بىلەن، تاغنى تۈپتۈز قىلىۋەتتى، مۇسا بىھوش بولۇپ يىقىلدى. ئۇ ھوشىغا كېلىپ: «(پەرۋەردىگارىم!) سەن پاكتۇرسەن، ساڭا تەۋبە قىلدىم، مەن (سېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇڭغا) ئىشەنگۈچىلەرنىڭ ئەۋۋىلىمەن»

---

[1] سۈرە لوقمان 34 ـ ئايەت.
[2] سۈرە نىسا 164 ـ ئايەت.

www.munber.org

دېدى﴾[1]. ﴿ئۇنىڭغا بىز مەرھەمەت قىلىپ قېرىندىشى ھارۇننى پەيغەمبەر قىلىپ بەردۇق﴾[2].

﴿ئېيتقىنكى، «پەرۋەردىگارىمنىڭ سۆزلىرىنى يېزىش ئۈچۈن، ئەگەر دېڭىز (سۈيى) سىيا بولۇپ كەتسە، پەرۋەردىگارىمنىڭ سۆزلىرى تۈگىمەي تۇرۇپ، دېڭىز (سۈيى) چوقۇم تۈگەپ كەتكەن بولاتتى، مۇبادا يەنە شۇنچىلىك دېڭىز (سۈيىنى) كەلتۈرسەكمۇ»﴾[3].

﴿ئەگەر يەر يۈزىدىكى دەرەخلەرنىڭ ھەممىسى قەلەم بولغان، دېڭىز (سىيا) بولغان، ئۇنىڭغا يەنە يەتتە دېڭىز(نىڭ سىياسى) قوشۇلغان تەقدىردىمۇ الله نىڭ سۆزلىرىنى (يېزىپ تۈگەتكىلى بولمايدۇ، الله ھەقىقەتەن غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر﴾[4] ئايەتلىرىدە بايان قىلىنغىنىغا بويىچە ئىشىنىمىز.

ۋە يەنە الله تائالانىڭ سۆزلىرىنىڭ ئەڭ گۈزەل، ھۆكۈملىرىنىڭ ئەڭ ئادىل ۋە خەۋەرلىرىنىڭ ئەڭ ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿پەرۋەردىگارىڭنىڭ سۆزى ناھايىتى راستتۇر، ناھايىتى توغرىدۇر، ئۇنىڭ سۆزىنى ئۆزگەرتەلەيدىغان ھېچ كىشى يوقتۇر. الله

[1] سۈرە ئەئراف 143 ـ ئايەت.
[2] سۈرە مەريەم 53 ـ ئايەت.
[3] سۈرە كەھف 109 ـ ئايەت.
[4] سۈرە لوقمان 27 ـ ئايەت.

www.munber.org

(بەندىلەرنىڭ سۆزلىرىنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، (ئەھۋالىنى) بىلىپ تۇرغۇچىدۇر﴾[1].

﴿الله دىن باشقا ھېچ مەبۇد (بەرھەق) يوقتۇر. الله شەكسىز بولىدىغان قىيامەت كۈنىدە سىلەرنى (ھېساب ئېلىش ئۈچۈن مەھشەرگاھقا) جەزمەن يىغىدۇ. الله دىنمۇ توغرا سۆزلۈك كىم بار؟ (يەنى سۆزىدە، ۋەدىسىدە الله دىنمۇ سادىق ھېچكىم يوق)﴾[2].

﴿ئېيتقىنكى، قۇرئاننى جىبرىئىل مۆمىنلەرنىڭ (ئىمانىنى) مۇستەھكەم قىلىش ئۈچۈن، مۇسۇلمانلارغا ھىدايەت ۋە خۇش خەۋەر قىلىپ، پەرۋەردىگارىڭ ھۇزۇرىدىن راستچىللىق بىلەن نازىل قىلدى﴾[3].

ۋە ﴿شۈبھىسىزكى، قۇرئان ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى تەرىپىدىن نازىل قىلىنغاندۇر. ئاگاھلاندۇرغۇچىلاردىن بولۇشۇڭ ئۈچۈن، ئىشەنچلىك جىبرىئىل ئۇنى سېنىڭ قەلبىڭگە ئېلىپ چۈشتى. (قۇرئان) ئوچۇق ئەرەبى تىلىدا (نازىل بولدى)﴾[4].

[1] سۈرە ئەنئام 115 ـ ئايەت.
[2] سۈرە نىسا 87 ـ ئايەت.
[3] سۈرە نەھل 102 ـ ئايەت.
[4] سۈرە شۇئەرا 192 ـــ 195 ـ ئايەتكىچە.

www.munber.org

اﷲ تائالانىڭ ئۆزىنىڭ زاتى ۋە سۈپىتى بىلەن بارلىق مەخلۇقاتلاردىن يۇقىرى ۋە ئالىي ئورۇندا ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز.

﴿بىر اﷲ دىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر؛ اﷲ ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچىدۇر؛ ئۇ مۈگدەپ قالمايدۇ، ئۇنى ئۇيقۇ باسمايدۇ؛ ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى ھەممە نەرسە اﷲ نىڭ (مۈلكى) دۇر؛ اﷲ نىڭ رۇخسىتىسىز كىممۇ اﷲ نىڭ ئالدىدا شاپائەت قىلالىسۇن؛ اﷲ ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى (يەنى دۇنيادا قىلغان)، كەينىدىكى (يەنى ئۇلار ئۈچۈن ئاخىرەتتە تەييارلىغان) ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بىلىپ تۇرىدۇ؛ ئۇلار اﷲ نىڭ مەلۇماتىدىن (اﷲ) ئۇلارغا بىلدۈرۈشنى خالىغان نەرسىلەردىن (يەنى پەيغەمبەرلەرنىڭ تىلى ئارقىلىق بىلدۈرگەن نەرسىلەردىن) باشقا ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ، اﷲ نىڭ كۈرسى (مەلۇماتى) ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئاسمان ـ زېمىننى ساقلاش ئۇنىڭغا ئېغىر كەلمەيدۇ. ئۇ يۇقىرى مەرتىۋىلىكتۇر، ھەممىدىن ئۇلۇغدۇر﴾[1].

﴿اﷲ بەندىلىرىنىڭ ئۈستىدە قاھىردۇر (يەنى اﷲ بەندىلىرىنى تىزگىنلەپ تۇرغۇچىدۇر)، ئۇ ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر﴾[2].

[1] سۈرە بەقەرە 255 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئەنئام 18 ـ ئايەت.

www.munber.org

﴿شۈبھىسىزكى، سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلار اﷲ دۇر، ئۇ ئاسمانلارنى، زېمىننى ئالتە كۈندە ياراتتى. ئاندىن ئەرش ئۈستىدە ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە قارارئالدى. اﷲ خالايىقنىڭ ئىشلىرىنى (ئۆز ھېكمىتىگە مۇۋاپىق) ئىدارە قىلىپ تۇرىدۇ، (قىيامەت كۈنى) ھەر قانداق شاپائەت قىلغۇچى ئالدى بىلەن اﷲ نىڭ ئىزنىنى ئالىدۇ، ئەنە شۇ اﷲ سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر، ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىڭلار، ۋەز ـ نەسىھەت ئالمامسىلەر؟﴾[1] اﷲ تائالانىڭ ئەرشىنىڭ ئۇلۇغلۇقى ۋە كاتتىلىقىغا لايىقتۇر، قانداق ھالەت قارار ئالىدىغانلىقى اﷲ تائالادىن باشقا ھېچ كىم بىلمەيدۇ.

اﷲ تائالانىڭ ئۆز ئەرشى ئۈستىدە قارار ئېلىپ تۇرۇپ ئۆزىنىڭ ياراتقان مەخلۇقاتلىرى بىلەن بىرگە ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز.

بىز اﷲ تائالانىڭ بەندىلەرنىڭ سۆزلىرىنى ئاڭلاپ، ئەھۋالىنى بىلىپ، ئىشلىرىنى كۆرۈپ ۋە تىزگىنلەپ تۇرىدىغانلىقىغا، زىمىنغا ئىگىدارچىلىق قىلىش ھوقۇقىنى ئۆزى خالىغان كىشىگە بېرىدىغان، خالىغان كىشىدىن ئېلىۋالىدىغانلىقىغا، خالىغان كىشىنى ئەزىز ۋە خار قىلىدىغانلىقىغا، ياخشىلىقنىڭ اﷲ نىڭ قولىدا ئىكەنلىكىگە،

[1] سۈرە يۇنۇس 3 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئۇنىڭ ھەممە ـ نەرسىگە قادىر ئىكەنلىكىگە مۇشۇنداق ئالىي سۈپەتكە لايىق بولغان زاتىنىڭ ئۆزىنىڭ ئەرشىدە قارار ئېلىپ تۇرۇپ ئۆزىنىڭ ياراتقان مەخلۇقاتلىرى بىلەن ھەقىقەتتە بىرگە ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز.

﴿اللّٰه ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ياراتقۇچىدۇر، اللّٰه سىلەرگە ئۆز جىنسىڭلاردىن جۈپتىلەرنى (يەنى ئاياللارنى) ياراتتى. ھايۋانلارغىمۇ ئۆز تىپىدىن جۈپتىلەرنى ياراتتى. بۇ ئارقىلىق اللّٰه سىلەرنى كۆپەيتىدۇ، ھېچ شەيئى اللّٰه غا ئوخشاش ئەمەستۇر، اللّٰه ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، ھەممىنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر﴾[1].

بىز جەھمىييە پىرقىسى ئىچىدىكى ھۇلۇلىيە گۇرۇھى ۋە باشقا بەزى پىرقىلەر ئېيتقىنىدەك: ھەقىقەتەن اللّٰه ئۆزىنىڭ ياراتقان مەخلۇقاتلىرى بىلەن زېمىندا بىرگە بولىدۇ، دەپ قارىمايمىز، مۇشۇنداق سۆزنى دېگۈچىنى ئېزىپ كەتكۈچى ياكى كاپىر دەپ قارايمىز. چۈنكى، ئۇلار اللّٰه تائالانى لايىق بولمىغان سۈپەت بىلەن سۈپەتلىدى.

بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خەۋەر بەرگەن ھەدىس بويىچە اللّٰه تائالانىڭ ھەر كېچىسى كېچىنىڭ ئاخىرقى ئۈچتىن بىرى قالغاندا دۇنيا ئاسمىنىغا چۈشۈپ «كىمكى، دۇئا قىلسا ئىجابەت قىلىمەن، بىر نەرسە سورىسا بېرىمەن، كەچۈرۈم

[1] سۈرە شۇرا 11 ـ ئايەت.

www.munber.org

تەلەپ قىلسا كەچۈرىمەن» دەپ نىدا قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز ۋە اللّٰه تائالانىڭ ﴿(ئى غاپىللار!) بۇنىڭدىن يېنىڭلار، زېمىن ئارقىمۇ ئارقا تەۋرىتىلگەن چاغدا. پەرۋەردىگارىڭ كەلگەن ۋە پەرىشتىلەر سەپ ـ سەپ بولۇپ كەلگەن چاغدا. (گۇناھكارلارنىڭ كۆرۈشى ئۈچۈن) جەھەننەم كەلتۈرۈلگەن چاغدا، شۇ كۈندە ئىنسان (يەنى كاپىر) (دۇنيادىكى قىلمىشلىرىنى) ئەسلەيدۇ، (بۇ چاغدا) ئەسلىگەنىنىڭ ئۇنىڭغا نېمە پايدىسى بولسۇن﴾[1] دېگەن ئايەتلىرىدە بايان قىلىنغانىدەك قىيامەت مەيدانىغا بەندىلەرنىڭ ئوتتۇرىدىكى ئىشلارنى ئايرىش ئۈچۈن كېلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

ئىرادىنىڭ تۈرلىرى:

اللّٰه تائالانىڭ ئۆزى خالىغاننى قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. اللّٰه مۇنداق دېگەن: ﴿اللّٰه خالىغىنىنى قىلغۇچىدۇر﴾[2] اللّٰه تائالانىڭ بىر ئىشنى ئىرادە قىلىشى ئىككى تۈرلۈك بولۇپ، بۇنىڭ (كاتتىلىقىغا مۇناسىۋەتلىك بولۇپ) بىرى كەۋنىيە، بۇنىڭ بىلەن اللّٰه ئىرادە قىلغان بىر ئىش مەيلى بەندە ياخشى كۆرسۇن يامان كۆرسۇن يۈز بېرىدۇ. اللّٰه: ﴿ئەنە شۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ بەزىسىنى بەزىسىدىن ئۈستۈن قىلدۇق؛ اللّٰه ئۇلارنىڭ بەزىسى (يەنى مۇسا

[1] سۈرە فەجر 21 ــ 23 ـ ئايەتكىچە.
[2] سۈرە بۇرۇج 16 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئەلەيھىسسالام) بىلەن سۆزلەشتى ۋە بەزىسىنىڭ (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ) دەرىجىسىنى يۇقىرى كۆتۈردى. مەريەم ئوغلى ئىساغا (ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرۈش، كاچىلارنى، بەرەس كېسىلىنى ساقايتىشقا ئوخشاش) روشەن مۆجىزىلەرنى ئاتا قىلدۇق. ئۇنى روھۇلقۇدۇس (يەنى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام) بىلەن كۈچلەندۈردۇق. ئەگەر الله خالىغان بولسا ئىدى، ئۇلاردىن كېيىن كەلگەن ئۇممەتلەر ئۇلارغا روشەن دەلىللەر كەلگەندىن كېيىن ئۆز ئارا ئۇرۇشماس ئىدى، لېكىن ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشتى، بەزىسى ئىمان ئېيتتى، بەزىسى كاپىر بولدى. ئەگەرالله خالىغان بولسا ئىدى، ئۇلار ئۆ ئارا ئۇرۇشماس ئىدى، لېكىن الله خالىغىنىنى قىلىدۇ﴾[1] دەيدۇ.

﴿مەن سىلەرگە نەسىھەت قىلماقچى بولسام، الله سىلەرنى گۇمراھ قىلماقچى بولسا، ئۇ چاغدا مېنىڭ سىلەرگە قىلغان نەسىھىتىمنىڭ سىلەرگە پايدىسى بولمايدۇ، الله سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلاردۇر، سىلەر الله نىڭ دەرگاھىغا قايتىسىلەر»﴾[2] دېگەن ئايەتلىرىدە بايان قىلغىنىدەك.

يەنە بىرى شەرئىي ھۆكۈملەرگە مۇناسىۋەتلىك بولۇپ: بۇنىڭدا الله ئىرادە قىلغان ئىشنىڭ چوقۇم يۈز بېرىشى شەرت ئەمەس. بۇ ئىشلارنىڭ يۈز بېرىشىنى ياخشى كۆرىدۇ. ﴿الله

---

[1] سۈرە بەقەرە 253 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ھۇد 34 ـ ئايەت.

www.munber.org

سىلەرنىڭ تەۋبەڭلارنى قوبۇل قىلىشنى خالايدۇ (بۇ الله نىڭ رەھمىتىنىڭ كەڭلىكىنى كۆرسىتىش ئۈچۈن تەكرارلاندى). شەھۋەتلەرگە ئەگىشىدىغانلار (يەنى شەيتانغا ئەگىشىدىغان فاجىرلار) توغرا يولدىن بۇرۇلۇپ كېتىشىڭلارنى (شۇلارغا ئوخشاش فاجىر بولۇشۇڭلارنى) خالايدۇ﴾[1] دېگەندەك ۋە يەنە الله تائالانىڭ كەۋنىييە ۋە شەرئىييە ئىرادىلىرىنىڭ ئۆزىنىڭ ھېكمىتىگە ئاساسەن بولىدىغانلىقى، الله ھۆكۈم قىلغان ھەر قانداق نەرسە مەيلى كەۋنىييە بولسۇن ياكى شەرئىييە بولسۇن ئۇ ئىش چوقۇم ئۆز ھېكمىتىگە مۇۋاپىق ھالدا بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز، بۇ ھېكمەتلەرنى بىز قىسقا ئەقلىمىز بىلەن بىلىشكە ئاجىزلىق قىلىمىز.

﴿الله ئەڭ ئادىل ھۆكۈم قىلغۇچى ئەمەسمۇ؟﴾[2] ﴿ئۇلار جاھىلىيەت دەۋرىنىڭ ھۆكمىنى تەلەپ قىلامدۇ؟ (الله غا) چىن ئىشىنىدىغان قەۋمنىڭ نەزىرىدە ھۆكۈمدە الله دىنمۇ ئادىل كىم بار﴾[3].

---

[1] سۈرە نىسا 27 ـ ئايەت.
[2] سۈرە تىن 8 ـ ئايەت.
[3] سۈرە مائىدە 50 ـ ئايەت.

www.munber.org

مۇھەببەت:

اللہ تائالانىڭ ئۆزىنىڭ يېقىن بەندىلىرىنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىغا ۋە ئۇ بەندىلەرنىڭمۇ اللہ تائالانى ياخشى كۆرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

﴿ئى مۆمىنلەر! سىلەردىن كىمكى مۇرتەد بولىدىكەن، اللہ (ئۇنىڭ ئورنىغا) اللہ ئۇلارنى دوست تۇتىدىغان، ئۇلارمۇ اللہ نى دوست تۇتىدىغان، مۆمىنلەرگە كۆيۈنىدىغان، كاپىرلارغا شەپقەتسىز، اللہ نىڭ يولىدا جىھاد قىلىدىغان ۋە مالامەت قىلغۇچىنىڭ مالامىتىدىن قورقمايدىغان بىر قەۋمنى كەلتۈرىدۇ. بۇ (يەنى يۇقىرىدىكى سۈپەتلەر بىلەن سۈپەتلىنىش) اللہ نىڭ پەزلىدۇركى، (اللہ) ئۇنى (بەندىلىرىدىن) خالىغان كىشىگە بېرىدۇ، اللہ (نىڭ پەزلى) كەڭدۇر، (اللہ) ھەممىنى بىلگۈچىدۇر﴾[1].

﴿ئۇلارنىڭ سۆزى پەقەت: «پەرۋەردىگارىمىز! گۇناھلىرىمىزنى، ئىشىمىزدا چەكتىن ئاشقانلىقىمىزنى مەغپىرەت قىلغىن، قەدەملىرىمىزنى (جەڭ مەيدانىدا) مۇستەھكەم قىلغىن ۋە كاپىر قەۋمگە قارشى بىزگە ياردەم بەرگىن» دېگەندىن باشقا بولمىدى﴾[2].

(1) سۈرە مائىدە 54 ـ ئايەت.
(2) سۈرە ئال ئىمران 147 ـ ئايەت.

www.munber.org

﴿ئەگەر مۆمىنلەردىن ئىككى گۇرۇھ ئۇرۇشۇپ قالسا، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى تۈزەپ قويۇڭلار، ئەگەر ئۇلارنىڭ بىرى ئىككىنچىسىگە تاجاۋۇز قىلسا، تاجاۋۇز قىلغۇچى تاكى اللہ نىڭ ھۆكمىگە قايتقانغا قەدەر (يەنى تاجاۋۇزنى توختاتقانغا قەدەر) ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشۇڭلار، ئەگەر ئۇلار (اللہ نىڭ ئەمرىگە) قايتسا، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى (ھېچبىر تەرەپكە يان باسماستىن) ئادىللىق بىلەن تۈزەپ قويۇڭلار، (ھەممە ئىشتا) ئادىل بولۇڭلار، اللہ ھەقىقەتەن ئادىللارنى دوست تۇتىدۇ﴾[1]. ﴿رامىزان ئېيىدا قۇرئان نازىل بولۇشقا باشلىدى، قۇرئان ئىنسانلارغا يېتەكچىدۇر، ھىدايەت قىلغۇچى ۋە ھەق بىلەن ناھەقنى ئايرىغۇچى روشەن ئايەتلەردۇر، سىلەردىن كىمكى رامىزان ئېيىدا ھازىر بولسا رامىزان روزىسىنى تۇتسۇن؛ كىمكى كېسەل ياكى سەپەر ئۈستىدە (يەنى مۇساپىر) بولۇپ (تۇتمىغان بولسا، تۇتمىغان كۈنلەر ئۇچۇن) باشقا كۈنلەردە تۇتسۇن. اللہ سىلەرگە ئاسانلىقنى خالايدۇ، تەسلىكنى خالىمايدۇ، (ئاغرىنىڭلار ئوچۇق يۈرگەن كۈنلەرنىڭ قازاسىنى قىلىش بىلەن رامىزان روزىسىنىڭ) سانىنى تولدۇرۇشۇڭلارنى، سىلەرنى ھىدايەت قىلغانلىقىغا اللہ نى ئۇلۇغلىشىڭلارنى، (ئۇنىڭ ئىنئاملىرىغا) شۈكۈر قىلىشىڭلارنى خالايدۇ﴾[2].

(1) سۈرە ھۇجۇرات 9 ـ ئايەت.
(2) سۈرە بەقەرە 195 ـ ئايەت.

www.munber.org

اللە نىڭ ئۆزى بەلگىلىگەن ئىش ـ ھەرىكەتلەرنى ۋە سۆزلەرنى ياخشى كۆرىدىغانلىقى ۋە ئۆزى چەكلىگەنلىكەن ئىشلارنى قىلغانلارنى ياقتۇرمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

﴿ئەگەر كاپىر بولساڭلار اللە سىلەردىن بىھاجەتتۇر، اللە بەندىلىرىنىڭ كاپىر بولۇشىغا رازى بولمايدۇ، ئەگەر سىلەر شۈكۈر قىلساڭلار، اللە سىلەرنىڭ قىلغان شۈكۈرۈڭلاردىن رازى بولىدۇ، بىر گۇناھكار ئادەم باشقا بىراۋنىڭ گۇناھىنى ئۈستىگە ئالمايدۇ (يەنى ھەر ئادەم قىلغان گۇناھىغا ئۆزى جاۋابكار بولىدۇ)، ئاندىن سىلەر پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ دەرگاھىغا قايتىسىلەر، اللە قىلمىشىڭلارنى سىلەرگە ئېيتىپ بېرىدۇ، اللە ھەقىقەتەن دىللاردىكى سىرلارنى تولۇق بىلگۈچىدۇر﴾[1].

﴿ئەگەر ئۇلارنىڭ جىھادقا چىقىش نىيىتى بولسا، ئەلۋەتتە ئۇنىڭغا تەييارلىق قىلاتتى، لېكىن اللە ئۇلارنىڭ چىقىشىنى ياقتۇرمىدى، (ئۇلارنىڭ دىللىرىغا ھورۇنلۇقنى سېلىپ) ئۇلارنىڭ ئىرادىسىنى سۇندۇردى. (ئۇلارغا) «ئۆيلىرىدە قېلىپ قالغۇچىلار (يەنى ئاياللار، كىچىك باللار، ئاجىزلار) بىلەن قېلىڭلار» دېيىلدى﴾[2].

اللە نىڭ ئىمان ئېيتقان، ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. اللە بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ:

[1] سۈرە زۇمەر 7 ـ ئايەت.
[2] سۈرە تەۋبە 46 ـ ئايەت.

www.munber.org

﴿ئۇلارغا پەرۋەردىگارىنىڭ دەرگاھىدا بېرىلىدىغان مۇكاپات (ئۇلارنىڭ) تۇرار جايى بولغان، ئاستىدىن ئۆستەڭلار ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەردۇركى، ئۇلار جەننەتلەردە مەڭگۈ قالىدۇ. اللە ئۇلاردىن رازى بولىدۇ، ئۇلارمۇ اللە دىن مەمنۇن بولىدۇ. بۇنىڭغا پەرۋەردىگارىدىن قورققان ئادەم ئېرىشىدۇ﴾[1] دېگەن ئايەتلىرىدە ئىپادىلەنگەندەك.

كاپىرلار ۋە ئۇلاردىن باشقا اللە تائالانىڭ ئازابىغا لايىق بولغۇچىلارغا غەزەپ قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. بۇ ھەقتە ﴿(مۆمىنلەرنىڭ دىللىرىغا اللە نىڭ تەمكىنلىك چۈشۈرۈشى) مۇناپىق ۋە مۇناپىقەلەرگە، مۇشرىك ۋە مۇشرىكەلەرگە ئازاب قىلىش ئۈچۈندۇر، ئۇلار اللە غا قارىتا (اللە پەيغەمبىرىگە ۋە مۆمىنلەرگە ياردەم) بەرمەيدۇ دەيدىغان يامان ئويلاردا بولىدى، (ئۇلار مۆمىنلەرگە يەتسۇن دېگەن) ھالاكەت ئۇلارنىڭ ئۆزلىرىگە يېتىدۇ. اللە ئۇلارغا غەزەپ قىلدى، ئۇلارنى رەھمىتىدىن يىراق قىلدى، ئۇلارغا جەھەننەمنى تەييارلىدى، جەھەننەم نېمىدېگەن يامان جاي!﴾[2] دەيدۇ.

﴿كىمكى اللە غا ئىمان ئېيتقاندىن كېيىن ئىماندىن يېنىۋالسا، ـــ قەلبى ئىمان بىلەن مۇستەھكەم تۇرسىمۇ مەجبۇرلاش ئاستىدا (ئاغزىدىلا) ئىماندىن يانغانلىقىنى

[1] سۈرە بەييىنە 8 ـ ئايەت.
[2] سۈرە فەتھ 6 ـ ئايەت.

www.munber.org

بىلدۈرگەنلەر بۇنىڭدىن مۇستەسنا ـ كۇفرى بىلەن كۆڭلى ئازادە بولسا (يەنى ئىختىيارىي يوسۇندا مۇرتەد بولغان بولسا)، ئۇ الله نىڭ غەزىپىگە دۇچار بولىدۇ ۋە چوڭ ئازابقا قالىدۇ﴾[1].

الله تائالانىڭ "ۋەجھ"[2] دېگەن سۈپىتىنىڭ ھەق ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز ۋە الله تائالانىڭ ﴿ئەزىمەتلىك ۋە كەرەملىك پەرۋەردىگارىڭنىڭ زاتى مەڭگۈ قالىدۇ﴾[3] دېگەندىكىدەك الله تائالانىڭ ئىككى ئۇلۇغ كاتتا قولىنىڭ بار ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز ﴿يەھۇدىيلار: «الله نىڭ قولى باغلاغلىقتۇر (يەنى الله بېخىلدۇر ياكى پېقىردۇر)» دېدى. يەھۇدىيلارنىڭ قوللىرى باغلانسۇن! ئۇلار بۇ سۆزلىرى سەۋەبلىك الله نىڭ رەھمىتىدىن يىراق قىلىندى، ئەمەلدە الله نىڭ ئىككى قولى ئوچۇقتۇر، قانداق خالىسا شۇنداق رىزىق بېرىدۇ، پەرۋەدىگارىڭ تەرىپىدىن ساڭا نازىل قىلىنغان قۇرئان ئۇلارنىڭ كۆپچىلىكىدە يامانلىق بىلەن كۇفرىنى ئاشۇرىدۇ (يەنى ئۇلارنىڭ

---

[1] سۈرە نەھل 106 ـ ئايەت.

[2] "ۋەجھ" ئەرەب تىلىدا يۈز دېگەن بولۇپ، بەزى ئۆلىمالار بۇنى يۈز دەپ تەرجىمە قىلسا كىشىلەرنىڭ ئېڭىغا الله تائالانىڭ ئىنسانلارغا ئوخشاش يۈزى بار دەپ تەسەۋۋۇر قىلىپ قېلىشىدىن ئېھتىيات قىلىپ يۈز دېگەن سۆزنى الله تائالانىڭ زاتى ۋە شۇنىڭدەك الله تائالانىڭ قولى، كۆزى ۋە قارار ئېلىش قاتارلىق سۆزلەرنىڭ ھەممىسىنى كۆچمە مەنە ئورنىدا قوللىنىپ ھەرخىل تەبىرلەرنى بەگەن. ئەمما ئەھل سۈننەت ۋەلجامائە ئەقىدىسىكىلەر قۇرئاندا قانداق كەلگەن بولسا شۇ پېتى چۈشىنىمىز. ئەمما الله تائالانىڭ يۇقىرىدىكى كۆز، قول دېگەندەك ئەزالىرى ھەرگىزمۇ مەخلۇقاتلارنىڭ ئەزالىرىغا ئوخشىماستىن بىزنىڭ تەسەۋۋۇرىمىزدىن تاشقىرى ئۆزىگە لايىق رەۋىشتىدۇر. الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: ﴿ھېچ شەيئى الله غا ئوخشاش ئەمەستۇر﴾ سۈرە شۇرا 11 ـ ئايەتنىڭ بىر قىسمى.

[3] سۈرە رەھمان 27 ـ ئايەت.

www.munber.org

ساڭا دۈشمەنلىكنى ۋە قۇرئاننى ئىنكار قىلىشنى زىيادە قىلىدۇ). بىز ئۇلارنىڭ ئارىسىغا قىيامەتكىچە داۋاملىشىدىغان ئۆچمەنلىك ۋە دۈشمەنلىكنى سالدۇق، ئۇلار ھەرقاچان (رەسۇلۇللا غا قارشى) ئۇرۇش ئوتىنى ياقماقچى بولسا، الله ئۇنى ئۆچۈرىدۇ، ئۇلار يەر يۈزىدە (ئىسلامغا سۇيىقەست قىلىش ۋە مۇسۇلمانلار ئارىسىدا پىتنە قوزغاش بىلەن) بۇزغۇنچىلىق قىلىپ يۈرىدۇ، الله بۇزغۇنچىلىق قىلغۇچىلارنى ياقتۇرمايدۇ﴾[1].

﴿ئۇلار الله نى ھەقىقىي رەۋىشتە تونۇمىدى. قىيامەت كۈنى زېمىن پۈتۈنلەي الله نىڭ چاڭگىلىدا بولىدۇ، ئاسمانلار الله نىڭ ئوڭ قولىدا قاتلىنىپ تۇرىدۇ، الله ئۇلار (يەنى مۇشرىكلار)نىڭ شېرىك كەلتۈرگەن نەرسىلىرىدىن پاكتۇر ۋە ئۈستۈندۇر﴾[2] ۋە ھەقىقەتەن الله تائالانىڭ ئىككى كۆزىنىڭ بار ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. ﴿بىزنىڭ كۆز ئۆڭمىزدا ۋەھيىمىز بويىچە كېمە ياسىغىن، (ئۆزلىرىگە) زۇلۇم قىلغانلار توغرىسىدا ماڭا سۆز ئاچمىغىن (يەنى ئۇلارغا شاپائەت قىلمىغىن)، ئۇلار چوقۇم (توپان بالاسىدا) غەرق قىلىنىدۇ»﴾[3].

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «الله نىڭ پەردىسى نۇردۇر، ئەگەر ئۇنى ئېچىۋەتسە الله نىڭ يۈزىنىڭ نۇرىدىن كۆزى يەتكەن نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى كۆيۈپ كەتكەن بولاتتى» دېگەن.

---

[1] سۈرە مائىدە 64 ـ ئايەت.

[2] سۈرە زۇمەر 67 ـ ئايەت.

[3] سۈرە ھۇد 37 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئەهلى سۈننە ۋەلجامائە اللە تائالانىڭ ئىككى كۆزىنىڭ بار ئىكەنلىكىگە بىرلىككە كەلدى. بۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ دەججال توغرىسىدا دېگەن سۆزىمۇ كۈچلەندۈرىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «سىلەرنىڭ پەرۋەردىگارىڭلار ھەققەتەن ئالغاي ئەمەس ۋە لېكىن دەججال ئالغايدۇر» ﴿كۆزلەر اللە نى كۆرمەيدۇ، اللە كۆزلەرنى كۆرۈپ تۇرىدۇ، اللە (بەندىلىرىگە) مېھرىباندۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر﴾[1] دېگەندەك ئايەتتە سۆزلىگىنىدەك ئىشىنىمىز.

مۆمىنلەرنىڭ قىيامەت كۈنى اللە تائالانى كۆرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز

﴿بۇ كۈندە، (سائادەتمەنلەرنىڭ) يۈزلىرى نۇرلۇق بولىدۇ. (ئۇلار) پەرۋەردىگارىغا قاراپ تۇرىدۇ﴾[2].

(1) سۈرە ئەنئام 103 ـ ئايەت.
(2) سۈرە قىيامەت 22 ـــ 23 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

اللە تائالانىڭ ئالىي مۇكەممەل سۈپەتتە تەڭداشسىز ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز

﴿اللە ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ياراتقۇچىدۇر، اللە سىلەرگە ئۆز جىنسىڭلاردىن جۈپتىلەرنى (يەنى ئاياللارنى) ياراتتى. ھايۋانلارغىمۇ ئۆز تىپىدىن جۈپتىلەرنى ياراتتى. بۇ ئارقىلىق اللە سىلەرنى كۆپەيتىدۇ، ھېچ شەيئى اللە غا ئوخشاش ئەمەستۇر، اللە ھەممىنى ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، ھەممىنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر﴾[1].

ۋە اللە تائالانىڭ ھەمىشە تىرىك، ھەممىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز ﴿بىر اللە دىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر؛ اللە ھەمىشە تىرىكتۇر، ھەممىنى ئىدارە قىلىپ تۇرغۇچىدۇر؛ ئۇ مۈگدەپ قالمايدۇ، ئۇنى ئۇيقۇ باسمايدۇ؛ ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى ھەممە نەرسە اللە نىڭ (مۈلكى) دۇر؛ اللە نىڭ رۇخسىتىسىز كىممۇ اللە نىڭ ئالدىدا شاپائەت قىلالىسۇن؛ اللە ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى (يەنى دۇنيادا قىلغان)، كەينىدىكى (يەنى ئۇلار ئۈچۈن ئاخىرەتتە تەييارلىغان) ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى بىلىپ تۇرىدۇ؛ ئۇلار اللە نىڭ مەلۇماتىدىن (اللە) ئۇلارغا بىلدۈرۈشنى خالىغان نەرسىلەردىن (يەنى پەيغەمبەرلەرنىڭ تىلى ئارقىلىق بىلدۈرگەن نەرسىلەردىن)

(1) سۈرە شۇرا 11 ـ ئايەت.

www.munber.org

باشقا ھېچ نەرسىنى بىلمەيدۇ، اﷲ نىڭ كۇرسى (مەلۇماتى) ئاسمانلارنى ۋە زېمىننى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئاسمان ـ زېمىننى ساقلاش ئۇنىڭغا ئېغىر كەلمەيدۇ. ئۇ يۇقىرى مەرتىۋىلىكتۇر، ھەممىدىن ئۇلۇغدۇر﴾[1].

اﷲ تائالانىڭ ئۆزىنىڭ ھەقىقىي ئاسىللىقى بىلەن ھېچ بىر كىشىگە زۇلمۇم قىلمايدىغانلىقى ۋە ئۆزىنىڭ ھەممىنى كۆزىتىپ، قورشاپ تۇرغۇچى سۈپىتى بىلەن ئۇلارنىڭ ھېچ بىر ئىشىدىن غاپىل ئەمەسلىكىگە ئىشىنىمىز.

اﷲ تائالانىڭ تەگداشسىز قۇدرىتى، مۇكەممەل ئىلمى بىلەن ئۇنى ئاسمان ـ زېمىندا ھېچ بىر نەرسە ئاجىز قىلالمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز ﴿اﷲ بىرەر شەيئىنى (يارىتىشنى) ئىرادە قىلسا، ئۇنىڭغا «ۋۇجۇتقا كەل» دەيدۇ ـ دە، ئۇ ۋۇجۇتقا كېلىدۇ﴾[2].

اﷲ تائالانىڭ مىسلىسىز كۈچ ـ قۇۋۋەت ئىگىسى ئىكەنلىكىگە ۋە ئۇنىڭ ھېچقانداق ھېرىش ـ چارچاش بولمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. ﴿بىز ھەقىقەتەن ئاسمانلارنى، زېمىننى ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى نەرسىلەرنى ئالتە كۈندە ياراتتۇق، بىز ھېچقانداق چارچاپ قالغىنىمىز يوق﴾[3] اﷲ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ اﷲ ئۈچۈن كەلتۈرگەن گۈزەل ئىسىم، ئالىي سۈپەتلەرنى بىزمۇ شۇ بويىچە كەلتۈرىمىز. لېكىن، بىز تۆۋەندە ئاگاھلاندۇرۇلغان ئىككى تۈرلۈك ئىشتىن ساقلىنىشىمىز لازىم.

[1] سۈرە بەقەرە 255 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ياسىن 82 ـ ئايەت.
[3] سۈرە قاف 38 ـ ئايەت.

www.munber.org

بىرىنچىسى، ئۆزىنىڭ دىلى ۋە تىلى بىلەن اﷲ تائالانىڭ سۈپەتلىرىنى مەخلۇقنىڭ سۈپىتىگە ئوخشىتىشتىن. ئۆزىنىڭ دىلى ۋە تىلى بىلەن اﷲ تائالانىڭ سۈپىتى مۇنداق ـ مۇنداق شەكىلدە دەپ اﷲ تائالاغا ئۆزى بىلگىنىچە شەكىل پەيدا قىلىشتىن ساقلىنىشى لازىم. اﷲ ياكى ئۇنىڭ پەيغەمبىرى ئىنكار قىلغان ئىسىم ۋە سۈپەتلەرنى بىزمۇ ئىنكار قىلىمىز. ئاشۇ ئىنكار قىلىش ئۇنىڭ ئەكسىنىڭ مۇكەممەل ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ. اﷲ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسى سۆزلىمىگەن نەرسىلەردىن بىزمۇ ئېغىز ئاچمايمىز.

مۇشۇ يولدا (توغرا ئەقىدىدە) مېڭىشى ھەربىر كىشى ئۈچۈن ئەڭ زۆرۈر دەپ قارايمىز. چۈنكى، اﷲ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسى اﷲ ئۈچۈن كەلتۈرگەن ياكى ئىنكار قىلغان نەرسىلەر (ئىسىم ـ سۈپەت) اﷲ ئۆزى بىۋاستە بىلدۈرگەن خەۋەردۇر. اﷲ ئۆزىنىڭ ئەھۋالىنى ئۆزى ياخشى بىلگۈچى ھەم گۈزەل سۆزلەر ۋە راست خەۋەرلەر بىلەن خەۋەر بەرگۈچىدۇر. ئىنساننىڭ ئەقلى ئاجىز كېلىدۇ. شۇنداقلا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ اﷲ تائالانىڭ سۈپىتى ھەققىدە دېگەن ياكى ئىنكار قىلغان خەۋىرىدە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىنسانلار ئىچىدە ئەڭ راستچىل، ئەڭ پاساھەتلىكتۇر ۋە قىلغان سۆزلىرىنىڭ ھەممىسىدە اﷲ تائالادىن كەلگەن ۋەھىي بولۇپ، اﷲ تائالانىڭ ئەھۋالىنى ياخشى بىلگۈچىدۇر. اﷲ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنىڭ سۆزى ئەڭ ئىشەنچلىك، راست سۆزدۇر. بۇ سۆزنى قوبۇل بويىچە

www.munber.org

سۆزلىگۈچى ھەم قىلماسلىقتا ياكى ئىككىلىنىشكە ھېچقانداق ئاساسىمىز يوقتۇر.

بىز يۇقىرىدا ئومۇمىي ۋە تەپسىلىي ياكى ئىنكار قىلغان ھالدا بايان قىلغىنىمىز بولسا، اللّٰه تائالانىڭ سۈپەتلىرىدۇر. بىز بۇنى سۆزلەشتە، قۇرئان، ھەدىس ۋە شۇ يولدا تەۋرەنمەي ماڭغان سەلەپلەرنىڭ ئەسەرلىرىگە تايىنىپ سۆزلىدۇق.

بىز قۇرئان، ھەدىستە كەلگەن تېكىستنى ئۆزلەۋزى بىلەن چۈشىنىپ ئۇنىڭ ھەقىقىتىنى اللّٰه تائالاغا لايىق بولغان ھالدا ئۆز ئورنىدا ئىشلىتىشنى ۋاجىپ دەپ قارايمىز.

ھەم يەنە تېكىستنىڭ لەۋزىنى اللّٰه ۋە ئۇنىڭ رەسۇلى كۆزدە تۇتقان مەقسەتتىن غەيرىگە ئىشلىتىش ياكى ئۆز ئورنىغا ئىشلەتمەي قويۇپ قويۇش ياكى ئېزىپ كېتىپ باشقا بىر نەرسىگە ئوخشىتىش ھالەتلىرىنى شەكللەندۈرگۈچىلەرنىڭ ماڭغان يولىنى ئىنكار قىلىمىز. شۇنداق تونۇيمىزكى، اللّٰه تائالانىڭ كىتابى ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ سۈننىتىدە كەلگەن خەۋەرلەر ھەقىقەتەن راست خەۋەرلەردۇر. بۇلارنىڭ بەزىسى - بەزىسىگە ھەرگىزمۇ زىت ئەمەس، اللّٰه تائالانىڭ سۈرە نىسادا دېگەن ئايىتىگە ئاساسەن: خەۋەرلەر ئارىسىدىكى زىتلىق ئۇنىڭ بەزىسى - بەزىسىنى يالغانغا چىقىرىشنى شەرت قىلىدۇ. ئەمما اللّٰه ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنىڭ خەۋرىدە زىتلىقنىڭ بولۇشى ئەقىلگە ئۇيغۇن ئەمەس. كىمكى، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا زىتلىق بار

دەپ، دەۋا قىلىدىكەن بۇ ئادەمنىڭ نىيىتىنىڭ توغرا بولمىغانلىقى ۋە مەقسىتىنىڭ يامانلىقىدۇر. ئۇ ئادەم دەرھال اللّٰه تائالاغا تەۋبە قىلىپ بۇ مەقسىتىدىن يېنىشى كېرەك.

كىمكى، اللّٰه ۋە ئۇنىڭ رەسۇلىنىڭ خەۋىرى ئوتتۇرىسىدا زىتلىق بار دەپ گۇمان قىلىدىكەن بۇ ئادەمنىڭ بىلىمسەۋىيەسىنىڭ تۆۋەنلىكى، چۈشىنىشىنىڭ يېتەرسىزلىكى، ئىزدىنىشىنىڭ كەمچىلىكىدىن دېرەك بېرىدۇ. ئۇ ئادەم ئىلمىي تەتقىقات بىلەن شۇغۇللىنىپ ئىجتىھاد بىلەن ئىزدىنىدىكەن ئۇنىڭغا ھەق ھامىنى ئاشكار بولىدۇ، ئەگەر ھەقنى يەنىلا ئايدىڭلاشتۇرالمىسا ئۇنىڭ ھەقىقىتىنى بىلىدىغان كىشىلەرگە تاپشۇرۇپ ئۆزىنىڭ گۇماندىن قايتىشى ۋە ئىلىمدە مۇستەھكەم تۇرغان كىشىلەر (ئۇنىڭغا ئىشەندۇق ھەممىسى پەرۋەردىگارىمىز تەرىپىدىن نازىل بولغان) نىڭ اللّٰه تائالانىڭ قۇرئاندا ﴿(ئى مۇھەممەد!) ئۇ (اللّٰه) ساڭا كىتابنى (يەنى قۇرئاننى) نازىل قىلدى. ئۇنىڭدا مەھكەم (يەنى مەنىسى ئوچۇق) ئايەتلەر باركى، ئۇلار كىتابنىڭ (يەنى پۈتۈن قۇرئاننىڭ) ئاساسىدۇر؛ يەنە باشقا مۇتەشابىھ (يەنى مەنىسى مۇئەييەن ئەمەس) ئايەتلەر باردۇر. دىللىرىدا ئەگرىلىك بار (يەنى گۇمراھلىققا مايىل) كىشىلەر پىتنە قوزغاش ۋە ئۆز رايى بويىچە مەنە بېرىش ئۈچۈن، مۇتەشابىھ ئايەتلەرگە ئەگىشىدۇ (يەنى مۇتەشابىھ ئايەتلەرنى ئۆز نەپسى خاھىشى بويىچە چۈشەندۈرىدۇ). بۇنداق ئايەتلەرنىڭ (ھەقىقىي) مەنىسىنى پەقەت اللّٰه بىلىدۇ. ئىلىمدا توشقانلار

www.munber.org

ئېيتىدۇ: «ئۇنىڭغا ئىشەندۇق، ھەممىسى پەرۋەردىگارىمىز تەرىپىدىن نازىل بولغان. (بۇنى) پەقەت ئەقىل ئىگىلىرىلا چۈشىنىدۇ﴾[1] دېگىنىدەك دىسۇن ۋە كىتاب، سۈننەت ۋە ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھېچقانداق زىتلىقنىڭ يوقلۇقىنى بىلسۇن.

الله تەئالانىڭ پەرىشتىلىرىگە، ئۇلارنى الله تائالانىڭ ياراتقانلىقىغا، ئۇلارنىڭ الله تائالانىڭ ئەمرىگە بويسۇنۇپ ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولىدىغانلىقىغا ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. بۇ ھەقتە الله تائالا قۇرئاندا مۇنداق دېگەن: ﴿ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكىلەرنىڭ ھەممىسى الله نىڭ ئىلكىدىدۇر، الله نىڭ دەرگاھىدىكىلەر (يەنى پەرىشتىلەر) الله نىڭ ئىبادىتىدىن تەكەببۇرلۇق قىلىپ باش تارتمايدۇ ۋە ھېرىپمۇ قالمايدۇ. ئۇلار كېچە ـ كۈندۈز تەسبىھ ئېيتىدۇ، بوشاشمايدۇ﴾[2] ۋە ﴿ئۇلار (يەنى مۇشرىكلار): «الله نىڭ (پەرىشتىلەردىن) بالىسى بار» دېيىشتى، ئۇنداق ئەمەس. الله (بۇنىڭدىن) پاكتۇر، (پەرىشتىلەر الله نىڭ) ھۆرمەتلىك بەندىلىرىدۇر. ئۇلار الله غا ئالدى بىلەن سۆز قىلىشقا پېتىنالمايدۇ، ئۇلار الله نىڭ ئەمرى بويىچە ئىش قىلىدۇ﴾[3].

بىز ئۇلارنى كۆرەلمەيمىز، ئەمما الله تائالانىڭ خالىغان بەندىلىرى ئۇلارنى كۆرىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام جىبرىئىل

[1] سۈرە ئەنئام 7 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئەنبىيا 19 ـــ 20 ـ ئايەتلەر.
[3] سۈرە ئەنبىيا 26 ـــ 27 ـ ئايەتلەر.

عقيدة أهل السنة والجماعة
ئەھل سۈننە ۋەلجامائە ئەقىدىسى

ئەلەيھىسسالامنى ئۆزىنىڭ ئەسلى سۈرىتىدە **600** قانىتى بىلەن ئۇپۇقنى توسۇپ تۇرغان ھالىتىدە كۆرگەن، جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام ھەزرىتى مەريەمنىڭ يېنىغا بىر ئىنساننىڭ سۈرىتىدە بولۇپ كەلگەن، ھەم ئۇنىڭ بىلەن سۆزلەشكەن، ساھابىلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدىكى ۋاقىتتا ھېچ كىشى تونۇمايدىغان بىر ئادەمنىڭ سۈرىتىدە ھېچ بىر سەپەرنىڭ ئالامىتى بولمىغان ئاپئاق رەڭدىكى كىيىملىرى، پاك ـ پاكىزە چاچلىرى قاپقارا ھالدا كېلىپ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تىزلىرىغا تىزىنى تەككۈزۈپ يوتىسىغا قولىنى قويۇپ ئولتۇرۇپ سۆزلەشكەن. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىگە: ئۇ جىبرىئىل ئەلەيھىسسالامدۇر دەپ خەۋەر بەرگەن.

پەرىشتىلەرنىڭ ئۆزىگە خاس ۋەزىپىسىنىڭ بارلىقىغا ئىشىنىمىز. مەسىلەن: جىبرىئىل بولسا الله تائالانىڭ ھوزۇرىدىن خالىغان پەيغەمبەرلەر ۋە ئەلچىلەرگە ۋەھىي ئېلىپ چۈشىدۇ. مىكائىل بولسا يامغۇر ۋە ئۆسۈملۈككە، ئىسرافىل بولسا كىشىلەر ھۇشسىزلىنىدىغان ۋە قوزغىلىدىغان ۋاقىتتا سۇر چېلىشقا. ئەزرائىل بولسا كىشىلەرنىڭ ھاياتى ئاخىرلاشقاندا جېنىنى ئېلىشقا مەسئۇلدۇر. ئۇلاردىن تاغقا، دوزاخقا، بالياتقۇدىكى تۆرەلمىگە، ئادەم ئەۋلادلىرىنى ساقلاشقا، ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى يېزىشقا مەسئۇل پەرىشتىلەر ۋە ھەر بىر ئىنسانغا يەنە ئىككىدىن پەرىشتە مەسئۇل بولۇپ، ﴿ئىنساننىڭ ئوڭ تەرىپىدە ۋە سول تەرىپىدە ئولتۇرۇپ خاتىرىلەيدىغان ئىككى پەرىشتە بار،

www.munber.org

(ئىنساننىڭ سۆز-ھەرىكىتى خاتىرىلىنىۋاتقان) ۋاقىتتا، ئۇ قانداق بىر سۆزنى قىلمىسۇن، ئۇنىڭ ئالدىدا ھامان پەرىشتە ھازىر بولۇپ، كۆزىتىپ تۇرىدۇ﴾[1].

قەبرە ئىچىدە مېيىتتىن سوئال سورايدىغان ئىككى پەرىشتە بار، الله تائالا بۇ ھەقتە ﴿الله مۆمىنلەرنى مۇستەھكەم ئىمان بىلەن دۇنيادا ۋە ئاخىرەتتە مەھكەم تۇرغۇزىدۇ. الله زالىملار (يەنى كۇففارلار) نى گۇمراھ قىلىدۇ، الله خالىغىنىنى قىلىدۇ﴾[2] دەپ خەۋەر بەرگەن. جەننەت ئەھلىگە مەسئۇل بولىدىغانلىرى بار، ئۇلار ھەققىدە الله ﴿ئۇلار مەڭگۈ تۇرىدىغان جەننەتكە كىرىدۇ، ئۇلارنىڭ ئاتىلىرى، خوتۇنلىرى ۋە ئەۋلادىنىڭ ئىچىدىكى ياخشىلارمۇ جەننەتكە كىرىدۇ. پەرىشتىلەر ئۇلارنى (مۇبارەكلەش ئۈچۈن جەننەتنىڭ) ھەربىر دەرۋازىسىدىن كىرىدۇ. (پەرىشتىلەر ئۇ دۇنيادا) «سەۋرنى دوست تۇتقانلىقىڭلار ئۈچۈن سىلەرگە ئامانلىق بولسۇن! ئاخىرەتلىكنىڭ ياخشى بولۇشى نېمىدېگەن ئوبدان!» دەيدۇ﴾[3] دەپ بايان قىلىدۇ.

يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئاسماندا بەيتۇلمەئمۇرغا كۈنىگە 70 مىڭ پەرىشتە كىرىپ ناماز ئوقۇيدۇ، ئاندىن ئۇلار يەنە ئۇ ئۆيگە بۇ يەرگە بىر قېتىم كىرىپ ناماز ئوقۇغان

[1] سۈرە قاف 17 — 18 - ئايەتلەر.
[2] سۈرە ئىبراھىم 27 - ئايەت.
[3] سۈرە رەئد 23 — 24 - ئايەتلەر.

www.munber.org

پەرىشتىلەر قايتا كىرمەي كۈنى يەنە باشقا پەرىشتىلەر كىرىدۇ» دەپ خەۋەر بەرگەن. الله تائالانىڭ ئەلچىلەرگە كىتاب چۈشۈرۈپ ئۇنى ئالەمگە ھۆججەت، ئەمەل قىلغۇچىلارغا ئىسپات قىلىپ، ئۇ كىتاب ئارقىلىق ئۇلارنى شېرىكتىن پاكلاپ، ھېكمەتنى ئۆگىتىدىغانلىقىغا ۋە ھەر بىر ئەلچىسى بىلەن بىرگە كىتاب چۈشۈرگەنلىكىگە ئىشىنىمىز.

الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿بىز ھەقىقەتەن پەيغەمبەرلىرىمىزنى روشەن مۆجىزىلەر بىلەن ئەۋەتتۇق ۋە ئۇلار بىلەن بىللە، ئىنسانلار ئادالەتنى بەرپا قىلسۇن دەپ، كىتابنى، قانۇننى چۈشۈردۇق. تۆمۈرنى ياراتتۇق، (تۆمۈردىن ئۇرۇش قوراللىرى ياسىلىدىغانلىقى ئۈچۈن) تۆمۈر كۈچ - قۇۋۋەتنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، تۆمۈردە ئىنسانلار ئۈچۈن نۇرغۇن مەنپەئەتلەر بار، الله نى كۆرمەي تۇرۇپ (قوراللارنى ئىشلىتىپ) الله غا ۋە پەيغەمبەرلىرىگە ياردەم بەرگەنلەرنى بىلىش (مەلۇم قىلىش) ئۈچۈن (تۆمۈرنى ياراتتى)، الله ھەقىقەتەن كۈچلۈكتۇر، غالىبتۇر﴾[1].

بۇ كىتابلاردىن بىزنىڭ بىلىدىغانلىرىمىز مۇسا ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈرۈلگەن تەۋرات بولۇپ، بۇ بەنى ئىسرائىلنىڭ ئەڭ كاتتا كىتابى ﴿بىز ھەقىقەتەن (مۇساغا) تەۋراتنى نازىل قىلدۇق،تەۋراتتا (توغرا يولغا يېتەكلەيدىغان)

[1] سۈرە ھەدىد 25 - ئايەت.

www.munber.org

ھىدايەت ۋە نۇر بار، (اللە نىڭ ھۆكمىگە) بويسۇنغان پەيغەمبەرلەر يەھۇدىيلار ئارىسىدا (تەۋرات بىلەن) ھۆكۈم قىلىدۇ، (يەھۇدىيلارنىڭ) زاھىتلىرى ۋە ئۆلىمالىرىمۇ (ئۆزگەرتىشتىن) ساقلاشقا بۇيرۇلغان كىتابۇللا (يەنى تەۋرات) بويىچە ھۆكۈم قىلىدۇ، ئۇلار تەۋراتنى (ئۆزگەرتىشتىن ساقلاشقا) نازارەتچى ئىدى. (ئى يەھۇدىيلارنىڭ ئۆلىمالىرى!) كىشىلەردىن قورقماڭلار، مەندىن قورقۇڭلار. مېنىڭ ئايەتلىرىمنى ئاز پۇلغا تېگىشمەڭلار (يەنى پۇل - مال، مەنسەپ ۋە پارا ئۈچۈن ئايەتلىرىمنىڭ ھۆكمىنى ئۆزگەرتىۋەتمەڭلار)، كىملەركى اللە نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمايدىكەن، ئۇلار كاپىرلاردۇر﴾[1].

ئىنجىل ئىسا ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈرۈلگەن بولۇپ ئۇ تەۋراتنى تولۇقلايدۇ ۋە ئۇنى تەستىق قىلىدۇ. اللە ئىنجىل ھەققىدە: ﴿ئەھلى ئىنجىللار (يەنى ناسارالار) اللە ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، اللە نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر﴾[2].

﴿مەن ئىلگىرى كەلگەن تەۋراتنى تەستىق قىلغان ھالدا (كەلدىم)، سىلەرگە ھارام قىلىنغان بەزى نەرسىلەرنى ھالال قىلىش ئۈچۈن (كەلدىم). مەن سىلەرگە پەرۋەردىگارىڭلار

(1) سۈرە مائىدە 44 ـ ئايەت.
(2) سۈرە مائىدە 47 ـ ئايەت.

www.munber.org

تەرىپىڭدىن دەلىل ئېلىپ كەلدىم. اللە دىن قورقۇڭلار ۋە (مېنىڭ ئەمرىمگە) ئىتائەت قىلىڭلار﴾[1] دەپ بايان قىلغان.

داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ سەھىپىلىرى (ۋاراقچىلار).

پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا چۈشۈرۈلگەن قۇرئان كەرىم ﴿ئەنە شۇلار ھىدايەتنى گۇمراھلىققا، مەغپىرەتنى ئازابقا، (يەنى جەننەتنى دوزاخقا) تېگىشتى، ئۇلار دوزاخ ئازابىغا نېمىدېگەن چىداملىق﴾[2] ﴿ئەھلى ئىنجىللار (يەنى ناسارالار) اللە ئىنجىلدا نازىل قىلغان ئەھكاملار بويىچە ھۆكۈم قىلسۇن، اللە نازىل قىلغان ئايەتلەر بويىچە ھۆكۈم قىلمىغانلار پاسىقلاردۇر﴾[3].

اللە قۇرئاننى چۈشۈرۈش بىلەن ئىلگىرىكى بارلىق كىتابلارنىڭ ھۆكمىنى بىكار قىلدى. قۇرئان كەرىمنى ھەرخىل ئۆزگەرتىش ۋە بىكار قىلىۋېتىشتىن ساقلاشقا ئۆزى كېپىل بولدى. اللە بۇ ھەقتە ﴿قۇرئاننى ھەقىقەتەن بىز نازىل قىلدۇق ۋە چوقۇم ئۇنى قوغدايمىز﴾[4] دەيدۇ.

چۈنكى قۇرئان قىيامەتكىچە كىشىلەرگە ھۆججەت بولۇپ قالىدۇ. ئەمما ئىلگىرىكى كىتابلار ۋاقىتلىق چۈشۈرۈلگەن بولۇپ، ئۇنى ئەمەلدىن قالدۇرىدىغان ۋە ئۆزگىرىش ھەم ئۆزگەرتىشنى

(1) سۈرە ئال ئىمران 50 ـ ئايەت.
(2) سۈرە بەقەرە 175 ـ ئايەت .
(3) سۈرە مائىدە 47 ـ ئايەت.
(4) سۈرە ھىجر 9 ـ ئايەت.

www.munber.org

بايان قىلىپ بېرىدىغان كىتاب چۈشكەندە ئۇ ئەمەلدىن قالدى. شۇ جەھەتتىن ئۇ كىتابلار تولۇق مۇھاپىزەت قىلىنماي ئۇنىڭدا ئۆزگەرتىش ۋە كەم ـ زىيادە قىلىشلار بولغان، اللّٰه تائالا مۇنداق ﴿ئى كىتاب بېرىلگەنلەر! (يەنى يەھۇدىيلار) بىز نۇرغۇن يۈزلەرنى ئۆزگەرتىپ ئارقىسىغا قىلىپ قويۇشىمىزدىن (يەنى يۈزدىكى، بۇرۇن، كۆز، قاش قاتارلىق سەزگۈ ئەزالىرىنى ئۆز جايلىرىدىن يوق قىلىۋېتىپ، ئۇلارنى ئارقا تەرەپكە پەيدا قىلىپ قويۇشىمىزدىن، سۈرەتلىرىنى مۇبەددەل قىلىشىمىزدىن) ئىلگىرى، ياكى ئۇلارغا شەنبە كۈنىنىڭ ھۆرمىتىنى ساقلىمىغانلارغا لەنەت قىلغاندەك لەنەت قىلىشىمىزدىن ئىلگىرى، ئۆزەڭلاردىكى كىتابنى (يەنى تەۋراتنى) تەستىق قىلىدىغان، بىز نازىل قىلغان كىتابقا (يەنى قۇرئانغا) ئىمان كەلتۈرۈڭلار (بولمىسا يۇقىرىقى ئىككى بالانىڭ بىرىگە ئۇچرايسىلەر). اللّٰه نىڭ ھۆكمى ئىجرا قىلىنىدۇ (يەنى اللّٰه بىرەر ئىشقا ئەمر قىلسا، ئۇ ئىش چوقۇم بولماي قالمايدۇ)﴾[1].

﴿كىتابنى ئۆز قوللىرى بىلەن يېزىپ ئۇنى ئاز پۇلغا سېتىش (يەنى دۇنيانىڭ ئازغىنا مەنپەئىتى) ئۈچۈن، بۇ اللّٰه تەرىپىدىن نازىل بولغان دېگۈچىلەرگە ۋاي! قولى بىلەن يازغانلىرى (يەنى تەۋراتنى ئۆزگەرتكەنلىكلىرى) ئۈچۈن ئۇلارغا ۋاي! (بۇنىڭ

[1] سۈرە نىسا 47 ـ ئايەت.

www.munber.org

بىلەن) ئېرىشكەن (ھارام) نەرسىلىرى ئۈچۈن ئۇلارغا ۋاي!﴾[1].

﴿ئۇلار اللّٰه نى ھەقىقىي رەۋىشتە تونۇمىدى، ئۇلار (يەنى يەھۇدىيلار) ئۆز ۋاقتىدا: «اللّٰه ھېچ كىشىگە ھېچ نەرسە نازىل قىلمىدى» دېدى (يەنى ۋەھيىنى ۋە پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلدى). (ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، «مۇسا ئېلىپ كەلگەن ۋە كىشىلەرگە نۇر، ھىدايەت بولغان كىتابنى كىم نازىل قىلدى؟ ئۇ كىتابنى پارچە ـ پارچە قەغەزلەرگە كۆچۈرۈپ، بىر قىسمىنى ئاشكارىلاپ، كۆپ قىسمىنى يوشۇرىسىلەر. (ئى يەھۇدىيلار!) سىلەرگە ئۆزەڭلار ۋە ئاتا ـ بوۋاڭلار بىلمىگەن نەرسىلەر بىلدۈرۈلدى، (بۇ قۇرئاننى) اللّٰه (نازىل قىلدى)». ئاندىن ئۇلارنى تەرك ئەتكىنكى، ئۇلار باتىللىرىدا (يەنى قالايمىقان سۆزلىرىدە) ئويناپ يۈرسۇن﴾[2].

﴿ئۇلاردىن (يەنى يەھۇدىيلاردىن) بىر تۈركۈمى كىتابتا بۇلمىغان نەرسىلەرنى، سىلەرنىڭ كىتابتا بار ئىكەن دەپ ئويلىشىڭلار ئۈچۈن، تىللىرىنى ئەگرى ـ بۈگرى قىلىپ ئوقۇيدۇ ۋە ئۇنى اللّٰه تەرىپىدىن نازىل بولغان دەيدۇ. ھالبۇكى، ئۇ اللّٰه تەرىپىدىن نازىل بولغان ئەمەس، ئۇلار بىلىپ تۇرۇپ اللّٰه نامىدىن يالغاننى توقۇيدۇ. اللّٰه بىرەر ئىنسانغا كىتابنى،

[1] سۈرە بەقەرە 79 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئەنئام 91 ـ ئايەت.

www.munber.org

ھېكمەتنى، پەيغەمبەرلىكنى بەرگەندىن كېيىن، ئۇنىڭ كىشىلەرگە: «اللّٰه نى قويۇپ ماڭا بەندە بولۇڭلار» دېيىشى لايىق بولمايدۇ (يەنى پەيغەمبەردىن مۇنداق گەپنىڭ سادىر بولۇشىنى تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولمايدۇ) ۋە لېكىن (ئۇ): «كىتابنى ئۆگەتكەنلىكىڭلار، ئوقۇغانلىقىڭلار ئۈچۈن رەببانى بولۇڭلار» (دەيدۇ)﴾[1].

﴿ئى ئەھلى كىتاب (يەنى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالار) سىلەرگە سىلەر كىتابتا (ئىنجىلدا ۋە تەۋراتتا) يوشۇرغان نۇرغۇن نەرسىلەرنى بايان قىلىپ بېرىدىغان ۋە (يوشۇرغان نەرسىلەردىن) نۇرغۇننى كەچۈرىدىغان (ئاشكارىلاپ سىلەرنى پاش قىلمايدىغان) رەسۇلىمىز كەلدى، سىلەرگە اللّٰه تەرىپىدىن نۇر (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام) ۋە روشەن كىتاب (يەنى قۇرئان) كەلدى. اللّٰه شۇ كىتاب (يەنى قۇرئان) ئارقىلىق رازىلىقىنى تىلىگەنلەرنى سالامەتلىك يوللىرى (اللّٰه نىڭ شەرىئىتى ۋە ئۇنىڭ ئەھكاملىرى) غا يېتەكلەيدۇ، ئىرادىسى بويىچە ئۇلارنى (كۇفرى) قاراڭغۇلۇقىدىن (ئىماننىڭ) نۇرىغا چىقىرىدۇ ۋە ئۇلارنى توغرا يولغا ھىدايەت قىلىدۇ. مەريەم ئوغلى مەسىھ (يەنى ئىسا) اللّٰه دۇر دېگەن كىشىلەر (يەنى ناسارالارنىڭ بىر پىرقىسى) ھەقىقەتەن كاپىر بولدى. (ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، «ئەگەر اللّٰه مەريەم ئوغلى مەسىھنى،

[1] سۈرە ئال ئىمران 78 ـــ 79 ـ ئايەتلەر.

مەسىھنىڭ ئانىسىنى (يەنى مەريەمنى) ۋە يەر يۈزىدىكى بارلىق كىشىلەرنى ھالاك قىلىشنى ئىرادە قىلسا، اللّٰه (نىڭ ئىرادىسى) دىن بىرەر نەرسىنى توسۇشقا كىم قادىر بولالايدۇ؟» ئاسمانلارنىڭ، زېمىننىڭ ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدىكى نەرسىلەرنىڭ پادىشاھلىقى اللّٰه غا خاستۇر، اللّٰه خالىغىنىنى خەلق ئېتىدۇ، اللّٰه ھەر نەرسىگە قادىردۇر﴾[1].

بىز ھەم يەنە اللّٰه تائالانىڭ ئۆز بەندىلىرىگە ئەلچىلەرنى ئەۋەتكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. اللّٰه تائالا بۇ ھەقتە: ﴿ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرلەردىن كېيىن اللّٰه نىڭ ئالدىدا كىشىلەر (يەنى پەيغەمبەر ئەۋەتىلگەن بولسا ئەلۋەتتە ئىمان ئېيتاتتىم ۋە ئىتائەت قىلاتتىم دېگۈچىلەر) گە باھانە بولۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، (ئىتائەت قىلغۇچىلارغا جەننەت بىلەن) خۇش خەۋەر بەرگۈچى، (ئاسىيلىق قىلغۇچىلارنى دوزاختىن) ئاگاھلاندۇرغۇچى پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتتۇق، اللّٰه غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر﴾[2] دەپ خەۋەر بەرگەن.

اللّٰه تەرىپىدىن كەلگەن ئەلچىلەرنىڭ ئەۋۋىلىنىڭ نۇھ ئاخىرى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. چۈنكى اللّٰه: ﴿(ئى مۇھەممەد!) بىز نۇھقا ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى پەيغەمبەرلەرگە ۋەھى قىلغاندەك،ھەقىقەتەن ساڭا ۋەھى قىلدۇق

[1] سۈرە مائىدە 15 ـــ 17 ـ ئايەتكىچە.
[2] سۈرە نىسا 165 ـ ئايەت.

www.munber.org
www.munber.org

ھەمدە ئىبراھىمغا، ئىسمائىلغا، ئىسھاققا، يەئقۇبقا، يەئقۇبنىڭ ئەۋلادلىرىغا، ئىساغا، ئەييۇبقا، يۇنۇسقا، ھارۇنغا، سۇلايمانغا ۋەھى قىلدۇق، داۋۇدقا زەبۇرنى ئاتا قىلدۇق﴾[1].

﴿مۇھەممەد ئاراڭلاردىكى ئەرلەردىن ھېچبىرىنىڭ ئاتىسى ئەمەس، لېكىن (ئۇ) اللە نىڭ پەيغەمبىرى ۋە پەيغەمبەرلەرنىڭ ئاخىرقىسىدۇر (اللە ئۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەرلىكنى ئاخىرلاشتۇرغان، ئۇنىڭدىن كېيىن ھېچقانداق پەيغەمبەر كەلمەيدۇ)، اللە ھەممە نەرسىنى بىلگۈچىدۇر (سىلەرنىڭ سۆز ـ ھەرىكىتىڭلاردىن ھېچ نەرسە اللە غا مەخپىي ئەمەس)﴾[2] ﴿ئۆز ۋاقتىدا بىز پەيغەمبەرلەردىن ئەھدە ئالدۇق، سەندىن، نۇھتىن، ئىبراھىمدىن، مۇسادىن، مەريەم ئوغلى ئىسادىن مەھكەم ئەھدە ئالدۇق﴾[3] دېگەن.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ شەرىئىتىنىڭ اللە تائالانىڭ پەزلى بىلەن ئاشۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ شەرىئىتىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. اللە بۇ ھەقتە ﴿اللە سىلەرگە دىندىن نۇھقا تەۋسىيە قىلغان نەرسىنى، ساڭا (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا) بىز ۋەھيى قىلغان نەرسىنى، ئىبراھىمغا، مۇساغا ۋە ئىساغا بىز تەۋسىيە قىلغان نەرسىنى بايان قىلدى. سىلەر دىننى بەرپا قىلىڭلار، دىندا تەپرىقىچىلىك قىلماڭلار،

[1] سۈرە نىسا 163 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئەھزاب 40 ـ ئايەت.
[3] سۈرە ئەھزاب 7 ـ ئايەت.

www.munber.org

مۇشرىكلارغا سەن ئۇلارنى دەۋەت قىلغان نەرسە (يەنى تەۋھىد) ئېغىر كەلدى، اللە تەۋھىدكە خالىغان ئادەمنى تاللايدۇ، اللە نىڭ (تائىتىگە) قايتىدىغان ئادەمنى تەۋھىدكە باشلايدۇ﴾[1].

﴿مەن سىلەرگە، مەندە اللە نىڭ خەزىنىلىرى بار، دېمەيمەن، غەيبنى بىلمەن دېمەيمەن، مەن ئەلۋەتتە (ئۆزەمنى) پەرىشتە دەپمۇ ئېيتمايمەن ھەمدە سىلەر كۆزگە ئىلمايدىغان كىشىلەرنى اللە ئۇلارغا ياخشىلىق بەرمەيدۇ دېمەيمەن، اللە ئۇلارنىڭ دىللىرىدىكىنى ئوبدان بىلىدۇ، بولمىسا مەن چوقۇم زالىملاردىن بولۇپ قالىمەن»﴾[2] دېگەن بولۇپ اللە تائالانىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئاخىرقى پەيغەمبەر قىلىپ ئورۇنلاشتۇرغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

اللە تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿(ئى مۇھەممەد! سەندىن ئادەتتىن تاشقىرى ئىشلارنى تەلەپ قىلغۇچى كۇففارلارغا) ئېيتقىنكى، «مەن سىلەرگە، مەندە اللە نىڭ خەزىنىلىرى بار، دېمەيمەن، مەن غەيبنىمۇ بىلمەيمەن، سىلەرگە، مەن بولسام ھەقىقەتەن بىر پەرىشتە،دەپمۇ ئېيتمايمەن، مەن پەقەت ماڭا قىلىنغان ۋەھىگىلا ئەمەل قىلىمەن».ئېيتقىنكى، «كور ئادەم بىلەن كۆزى ساق ئادەم

[1] سۈرە شۇرا 13 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ھۇد 31 ـ ئايەت.

www.munber.org

باراۋەرمۇ؟ (يەنى كاپىر بىلەن مۆمىن باراۋەرمۇ؟) ئۇيلاپ باقمامسىلەر؟»﴾[1].

﴿اللە خالىمىغان ئىكەن، ئۆزەمگە پايدا يەتكۈزۈش،زىياننى ئۆزەمدىن دەپئى قىلىش قولۇمدىن كەلمەيدۇ، (قىيامەتنىڭ قاچان بولۇشىنى قانداقمۇ بىلەي؟) ئەگەر مەن غەيبنى بىلىدىغان بولسام (دۇنيا مەنپەئەتلىرىدىن) نۇرغۇن مەنپەئەت هاسىل قىلغان بولاتتىم، زىيان ـ زەخمەتكىمۇ ئۇچرىمىغان بولاتتىم (لېكىن مەن غەيبنى بىلمەيمەن. شۇڭا ماڭا تەقدىر قىلىنغان ياخشى ـ يامانلىق يېتىپ تۇرىدۇ). مەن پەقەت ئىمان ئېيتىدىغان قەۋم ئۈچۈن ئاگاھلاندۇرغۇچى ۋە خۇش خەۋەر بەرگۈچى قىلىپ ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرمەن»﴾[2].

﴿ئېيتقىنكى، «مەن سىلەرگە پايدا ـ زىيان يەتكۈزۈشكە قادىر بولالمايمەن (بۇنىڭغا پەقەت اللە قادىر بولالايدۇ)». ئېيتقىنكى، «(ئەگەر مەن اللە غا ئاسيي بولسام) مېنى اللە نىڭ ئازابىدىن هېچ كىشى قۇتقۇزالمايدۇ، اللە دىن باشقا هېچ پاناهگاهمۇ تاپالمايمەن (شۇنداق تۇرۇقلۇق، مەن سىلەرنىڭ تەلۋىڭلارنى قانداق قوبۇل قىلالايمەن)﴾[3].

(1) سۈرە ئەنئام 50 ـ ئايەت.
(2) سۈرە ئەئراف 188 ـ ئايەت.
(3) سۈرە جىن 21 ـــ 22 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

ئەلچىلەرنى اللە ئۇلارنى پەيغەمبەرلىك بىلەن ئىكرام قىلغان ئىنسىل بەندىلىرى ئىكەنلىكى ئۇلارنى ئەڭ يۇقىرى سۈپەتتە ئۇبۇدىييە (بەندىچىلىك) بىلەن سۈپەتلەنگەنلىكى ۋە ئۇلارنى ماختىغانلىقى، ئۇلارنىڭ ئەۋۋىلى نۇه ئەلەيهىسسالام ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. اللە تائالا بۇ هەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿ئى بىز نوه بىلەن بىللە كېمىگە چۈشۈرگەنلەرنىڭ ئەۋلادلىرى! (ئەجدادىڭلارنى غەرق بولۇپ كېتىشتىن قۇتقۇزدۇق، اللە نىڭ نېمىتىگە شۈكۈر قىلىڭلار) نۇه هەقىقەتەن كۆپ شۈكۈر قىلغۇچى بەندە ئىدى﴾[1].

اللە ئاخىرىدا مۇهەممەد ئەلەيهىسسالام توغرىسىدا توختىلىپ ﴿پۈتۈن جاهان ئەهلىنى (اللە نىڭ ئازابىدىن) ئاگاهلاندۇرغۇچى بولۇشى ئۈچۈن، بەندىسىگە (يەنى مۇهەممەد ئەلەيهىسسالامغا) هەق بىلەن باتىلنى ئايرىغۇچى قۇرئاننى نازىل قىلغان اللە نىڭ بەرىكىتى بۈيۈكتۇر﴾[2] ﴿ئىبادەتتە كۈچلۈك، (دىندا) بەسىرەتلىك بەندىلىرىمىز ئىبراهىم، ئىسهاق ۋە يەئقۇبنى ئەسلىگىن﴾[3] دەيدۇ.

﴿بىز داۋۇدقا سۇلەيماننى ئاتا قىلدۇق، سۇلەيمان نېمىدېگەن ياخشى بەندە! ئۇ (اللە غا) هەقىقەتەن ئىتائەت

(1) سۈرە ئىسرا 3 ـ ئايەت.
(2) سۈرە فۇرقان 1 ـ ئايەت.
(3) سۈرە ساد 45 ـ ئايەت.

www.munber.org

قىلغۇچى ئىدى﴾[1] ۋە ئىسا ئەلەيھىسسالام توغرىسىدا توختىلىپ ﴿ئۇ (يەنى ئىسا) (ناسارالار گۇمان قىلغاندەك ئىلاھ ياكى ئىلاھنىڭ ئوغلى ئەمەس) پەقەت پەيغەمبەرلىك نېمىتىمىزگە ئېرىشكەن بىر بەندىدۇر، ئۇنى بىز ئىسرائىل ئەۋلادىغا (اللّٰه نىڭ قۇدرىتىنى كۆرسىتىدىغان) بىر دەلىل قىلدۇق﴾[2] دەيدۇ.

بىز اللّٰه ئەلچىلىكنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن تاماملاپ ئۇنى پۈتۈن ئالەمگە پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتكەنلىكىگە ئىشىنىمىز ﴿(ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، «ئى ئىنسانلار مەن ھەقىقەتەن سىلەرنىڭ ھەممىڭلارغا اللّٰه تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن ئەلچىمەن، ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىنىنىڭ پادىشاھلىقى اللّٰه غا خاستۇر، ئۇنىڭدىن باشقا ھېچ ئىلاھ يوقتۇر، اللّٰه تىرىلدۈرىدۇ ۋە ئۆلتۈرىدۇ، ئۇنىڭ اللّٰه غا ۋە اللّٰه نىڭ سۆزلىرىگە ئىمان كەلتۈرىدىغان ئەلچىسى ئۈممى پەيغەمبەرگە ئىمان كەلتۈرۈڭلار، ھىدايەت تېپىشىڭلار ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئەگىشىڭلار»﴾[3] دېگەن ئايىتى ئارقىلىق مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پۈتۈن ئالەمگە ئەۋەتكەن ئاخىرقى پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى تەكىتلىگەن.

ۋە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ شەرىئىتىنى اللّٰه ئۆز بەندىلىرى ئۈچۈن رازى بولۇپ تاللىغان ئىسلام دىنى ئىكەنلىكى

[1] سۈرە ساد 30 ـ ئايەت.
[2] سۈرە زۇخرۇف 59 ـ ئايەت.
[3] سۈرە ئەئراف 158 ـ ئايەت.

www.munber.org

اللّٰه تائالانىڭ ئىسلام دىنىدىن باشقا دىننى ھەرگىزمۇ قوبۇل قىلمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. چۈنكى اللّٰه ﴿ھەقىقەتەن اللّٰه نىڭ نەزىرىدە مەقبۇل دىن ئىسلام (دىنى) دۇر. كىتاب بېرىلگەنلەر (يەنى يەھۇدىيلار ۋە ناسارالار) پەقەت ئۆزلىرىگە ئىلىم كەلگەندىن كېيىنلا ئۆز ئارا ھەسەت قىلىشىپ ئىختىلاپ قىلىشتى (يەنى ئىسلامنىڭ ھەقلىقىنى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى روشەن پاكىتلار ئارقىلىق بىلىپ تۇرۇپ، كۆرەلمەسلىكتىن ئىنكار قىلىشتى)، كىمكى اللّٰه نىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلىدىكەن (اللّٰه ئۇنى يېقىندا جازالايدۇ) اللّٰه تېز ھېساب ئالغۇچىدۇر﴾[1] دېگەن.

﴿سىلەرگە ئۆزى ئۆلۈپ قالغان ھايۋان، قان، چوشقا گۆشى، اللّٰه دىن غەيرىينىڭ (يەنى بۇتلارنىڭ) نامى تىلغا ئېلىنىپ بوغۇزلانغان ھايۋان، بوغۇپ ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋان، ئۇرۇپ ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋان، (ئېگىزدىن) يىقىلىپ ئۆلگەن ھايۋان، ھايۋانلار (تەرىپىدىن ئۈسۈپ) ئۆلتۈرۈلگەن ھايۋان، يىرتقۇچ ھايۋانلار يېرىپ ئۆلتۈرۈپ يېگەن ھايۋان (نىڭ گۆشىنى يېيىش) ھارام قىلىندى. لېكىن (يۇقىرىقى بەش تۈرلۈك ھايۋاندىن جېنى چىقمىغان چاغدا) بوغۇزلىغانلىرىڭلار ھالال بولىدۇ ھەمدە بۇتلارغا ئېلىپ بېرىلىپ ئۇنىڭ يېنىدا بوغۇزلانغان ھايۋانلار ھارام قىلىندى. ئەزلام (يەنى جاھىلىيەت دەۋرىدە پال ئۈچۈن

[1] سۈرە ئال ئىمران 19 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئىشلىتىدىغان ئۈچ پارچە ياغاچ) بىلەن پال سېلىشقۇلار ھارام قىلىندى، بۇ گۇناھتۇر، كاپىرلار بۈگۈن سىلەرنىڭ دىنىڭلار (نى يوقىتىش) دىن ئۈمىدىنى ئۈزدى، ئۇلار دىن قورقماڭلار، مەندىن قورقۇڭلار. بۈگۈن سىلەرنىڭ دىنىڭلارنى پۈتۈن قىلدىم، سىلەرگە نېمىتىمنى تاماملىدىم، ئىسلام دىنىنى سىلەرنىڭ دىنىڭلار بولۇشقا تاللىدىم، كىمكى ئاچلىقتا، ئىلاجسىزلىقتىن، گۇناھنى مەقسەت قىلماستىن (ھارام قىلىنغان نەرسىلەرنى يېسە گۇناھ بولمايدۇ) الله مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر، بەندىلىرىگە ناھايىتى مېھرىباندۇر﴾[1].

﴿كىمكى ئىسلام (دىنىدىن) غەيرىي دىننى تىلەيدىكەن، ھەرگىز ئۇ (يەنى ئۇنىڭ دىنى) قوبۇل قىلىنمايدۇ، ئۇ ئاخىرەتتە زىيان تارتقۇچىدۇر﴾[2] ﴿نۇھنىڭ قەۋمى پەيغەمبەرلەرنى ئىنكار قىلدى﴾[3] ﴿شۈبھىسىزكى، اللە نى ۋە ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىنى ئىنكار قىلغانلار، اللە بىلەن ئۇنىڭ پەيغەمبەرلىرىنىڭ ئارىسىنى (اللە غا ئىشىنىپ پەيغەمبەرلىرىگە ئىشەنمەيمىز دېيىش بىلەن) ئاجرىتىۋەتمەكچى بولغانلار، (پەيغەمبەرلەرنىڭ) بەزىسىگە ئىشىنىمىز، بەزىسىگە ئىشەنمەيمىز دېگۈچىلەر ـ ئۇنىڭ (يەنى ئىمان بىلەن كۇفرىنىڭ) ئارىسىدا (ئوتتۇرا) يول تۇتماقچى

---

[1] سۈرە مائىدە 3 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئال ئىمران 85 ـ ئايەت.
[3] سۈرە شۇئەرا 105 ـ ئايەت.

www.munber.org

بولغانلارئەنە شۇلار (ئىماننى دەۋا قىلغان تەقدىردىمۇ) راستىنلا كاپىرلاردۇر، كاپىرلارغا خورلىغۇچى ئازاب تەييارلىدۇق﴾[1].

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلەرنىڭ تۈگەنچىسى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. كىمكى ئۇنىڭدىن كېيىن پەيغەمبەرلىكنى دەۋا قىلغان ئادەمگە ئۇ پەيغەمبەر دەپ ئىشىنىدىكەن ئۇ ئادەم كاپىر بولىدۇ، چۈنكى ئۇ اللە ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىنى ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ ئىجماسىنى (بىرلىككە كېلىشى) ئىنكار قىلغاندۇر.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ توغرا يول تۇتقۇچى ئىزباسارلىرىنىڭ بارلىقىغا ئىشىنىمىز. ئۇلارنى ئۈممەتكە ئىلىم، دەۋەت ۋە ئىشلارغا ئىگىدارچىلىق قىلىشتا ئىز ـ باسار قىلدى.

ئۇلارنىڭ ئەۋزىلى ۋە خەلىپىلىككە لايىق بولغىنىنىڭ ئەڭ ئالدىدىكىسىنى ئەبۇبەكرى ئاندىن كېيىن خەتتابنىڭ ئوغلى ئۆمەر ئاندىن ئەبۇتالىبنىڭ ئوغلى ئەلى (اللە ئۇلارنىڭ ھەممىسىدىن رازى بولسۇن!)

ئۇلار مۇشۇ تەرتىپتە ئىز ـ باسار بولدى. ئۆزئارا پەزىلەت جەھەتتە شۇنداق بولغىنىدەك اللە تائالا ھەربىر ئىشتا ھەقىقىي ھېكمەت ئىگىسى بولغانلىقى ئۈچۈندۇر. ئۇلارنىڭ ئىچىدە

---

[1] سۈرە 150 ـــ 151 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

خەلىپىلىكتە ئۇلاردىنمۇ بەك ھەقلىق، لايىق كىشىلەر بار تۇرۇپ ئۇلارنى خەلىپە قىلىدىغان ئىش ھەرگىزمۇ مەۋجۇت ئەمەس.

ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئۆزىنىڭ مەلۇم خۇسۇسىيەتلىرى پەزىلەتلىرى بىلەن ئالاھىدە پەرقلىنىپ تۇرىدىغانلار بولسىمۇ ئۇ كىشى بۇ ئارتۇقچىلىق بىلەن مۇتلەق ھالدا ئۇ تۆت خەلىپىدىن ئۈستۈن تۇرۇشقا لايىق ئەمەس، چۈنكى، ئارتۇقچىلىقنى ئاساس قىلىدىغان ئىشلار ھەر تۈرلۈك ھەم كۆپ بولىدۇ.

بۇ ئۈممەتنىڭ اللە نىڭ ئىززەت قىلىشى بىلەن باشقا ئۈممەتلەردىن ياخشى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. چۈنكى، ﴿(ئى مۇھەممەد ئۈممىتى!) سىلەر ئىنسانلار مەنپەئىتى ئۈچۈن ئوتتۇرىغا چىقىرىلغان ياخشىلىققا بۇيرۇپ يامانلىقتىن توسىدىغان اللە غا ئىمان ئېيتىدىغان ئەڭ ياخشى ئۈممەتسىلەر. ئەگەر ئەھلى كىتاب (يەنى يەھۇدىيلار، ناسارالار) ئىمان ئېيتسا (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا نازىل قىلىنغان ۋەھيگە ئىشەنسە)، ئۇلار ئۈچۈن (دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە) ئەلۋەتتە ياخشى بولاتتى. ئۇلارنىڭ ئىچىدە مۆمىنلەرمۇ بار، ئۇلار نىڭ تولىسى پاسىقلاردۇر﴾[1] دېگەن.

بۇ ئۈممەتنىڭ ئەڭ ياخشىلىرى ساھابىلەر ئاندىن قالسا ئۇلارغا ئەگەشكەنلەردۇر. مۇشۇ ئۈممەتتىن بىر جامائەت ھەمىشە ئاشكارا ھەقنىڭ ئۈستىدە بولىدۇ. اللە نىڭ بۇيرۇقى (قىيامەت

[1] سۈرە ئال ئىمران 110 ـ ئايەت.

عقيدة أهل السنة والجماعة
ئەھل سۈننە ۋەلجامائە ئەقىدىسى

كەلگىچە، ئۇلارغا قارشى تۇرۇپ ئۇلارنى ئاجىزلاشتۇرۇشقا ئۇرۇنغانلار ئۇلارغا زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ. بىزنىڭ ئېتىقادىمىزدا ساھابىلارنىڭ ئارىسىدا يۈز بەرگىنى پىتنىدىن ئىبارەت بولۇپ، بۇ مەسىلە ئىجتىھاد قىلىش ۋە تەئۋىل قىلىشتىن كېلىپ چىققان. ئۇلاردىن توغرا قىلغانلارغا ئىككى ئەجىر، خاتا كەتكەنلەرگە بىر ئەجىر بېرىلىدۇ. خاتالىقلىرى كەچۈرۈم قىلىنىدۇ. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلارنىڭ كەمچىلىكى توغرىسىدا ئېغىز ئاچماسلىق كېرەك، ئۇلارغا ئۆزىگە لايىق ئىسىل سۆيپەتتە مۇئامىلە قىلىمىز. قەلبىمىزدە ئۇلارغا ھېچقانداق ئۆچ ـ ئاداۋەتنىڭ بولۇشىغا يول قويماسلىقىمىز لازىم.

اللە تائالا ئۇلار ئوتتۇرىسىدا مۇنداق دېدى: ﴿نېمىشقا سىلەر اللە نىڭ يولىدا (پۇل ـ مال) سەرپ قىلمايسىلەر، ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ مىراسى اللە غا خاستۇر، سىلەردىن مەككە پەتھى قىلىنىشتىن ئىلگىرى پۇل ـ مال سەرپ قىلغانلار ۋە (رەسۇلۇللاھ بىلەن بىرلىكتە تۇرۇپ دۈشمەنلەر بىلەن) ئۇرۇشقانلار (مەككە پەتھى قىلىنغاندىن كېيىن پۇل ـ مال) نەپىقە قىلغانلار ۋە ئۇرۇشقانلار (بىر ـ بىرى بىلەن) باراۋەر ئەمەس، ئەنە شۇلارنىڭ دەرىجىسى (مەككە پەتھى قىلىنغاندىن) كېيىن نەپىقە قىلغان ۋە ئۇرۇشقانلارنىڭ (دەرىجىسىدىن) چوڭدۇر، (ئۇلارنىڭ) ھەر بىرىگە اللە جەننەتنى ۋەدە قىلدى. اللە سىلەرنىڭ قىلۋاتقان ئىشىڭلاردىن

www.munber.org

خەۋەرداردۇر﴾[1].

﴿مۇناپىقلارنىڭ ئۆزلىرىنىڭ (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى) ئىنكار قىلغان ئەھلى كىتاب بۇرادەرلىرىگە: «يۇرتۇڭلاردىن چىقىرىۋېتىلسەڭلار، بىز چوقۇم سىلەر بىلەن بىللە چىقىپ كېتىمىز، ھەرگىز سىلەرنىڭ زىيىنىڭلار ھېسابىغا باشقا ئادەمگە ئىتائەت قىلمايمىز، سىلەرگە ئۇرۇش ئېچىلسا چوقۇم سىلەرگە ياردەم بېرىمىز» دېيىشكەنلىكىنى كۆرمىدىڭمۇ؟ الله گۇۋاھلىق بېرىدۇكى، مۇناپىقلار چوقۇم يالغانچىلاردۇر﴾[2].

بىز ئاخىرەت كۈنىگە يەنى الله ئۇ كۈندە ئىنسانلارنى دائىملىق ھايات ئۈچۈن تىرىلدۈرىدىغان، نېمەتنىڭ ياكى ئازابنىڭ ماكانى بولغان قىيامەتكە ئىشىنىمىز. ئىسرافىل ئەلەيھىسسالام ئىككىنچى سۇرنى چالغاندا الله تائالانىڭ بارلىق جانىسزلارنى تىرىلدۈرىدىغان كۈنگە ئىشىنىمىز.

چۈنكى، الله تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿سۇر چېلىنغاندا ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى الله خالىغاندىن باشقا مەخلۇقاتلارنىڭ ھەممىسى ئۆلىدۇ، ئاندىن سۇر ئىككىنچى قېتىم چېلىنغاندا ناگاھان ئۇلار تۇرۇپ (نېمىگە بۇيرۇلىدىغانلىقلىرىغا) قاراپ تۇرىدۇ﴾[3].

[1] سۈرە ھەدىد 10 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ھەشر 10 ـ ئايەت.
[3] سۈرە زۇمەر 68 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئىنسانلار الله تائالاغا بويسۇنۇپ يالاڭ ـ ئاياغ، يالاڭاچ، كىيىمسىز، تۇغما ھالەتتە قەبرىدىن تۇرىدۇ. الله تائالا بۇ ھەقتە ﴿ئۇ كۈندە ئاسماننى (پۈتۈكچى) نەرسە يېزىلغان قەغەزنى يۆگىگەندەك يۆگەيمىز. مەخلۇقاتلارنى دەسلەپتە قانداق ياراتقان بولساق، شۇ ھالىتىدە ئەسلىگە قايتۇرىمىز. (بۇ) بىز ئۈستىمىزگە ئالغان ۋەدىدۇر، (ئۇنى) چوقۇم ئىشقا ئاشۇرىمىز﴾[1] دەيدۇ.

نامە ـ ئەماللىرىنىڭ ئوڭ ياكى سول تەرەپتىن بېرىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. بۇ ھەقتە قۇرئاندا ﴿نامى ـ ئەمالى ئوڭ تەرىپىدىن بېرىلگەن ئادەمدىن ئاسان ھېساب ئېلىنىدۇ. (ئۇ جەننەتتىكى) ئائىلىسىگە خۇشال ـ خۇرام قايتىدۇ. نامە ـ ئەمالى ئارقا تەرەپتىن بېرىلگەن ئادەم. «ۋاي» دەپ توۋلايدۇ (يەنى ئۆلۈمنى ئارزۇ قىلىدۇ). دوزاخقا كىرىدۇ﴾[2].

﴿ھەر بىر ئىنساننىڭ ئەمەلىنى ئۇنىڭ بوينىغا ئېسىپ قويىمىز (يەنى ئىنساننىڭ قىلغان ھەرقانداق ئەمەلى خۇددى بويۇنچاق بويۇندىن ئايرىلمىغىنىدەك ئۇنىڭدىن ھەرگىز ئايرىلمايدۇ، شۇنىڭغا يارىشا جازا بېرىلىدۇ)، قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ نامە ـ ئەمالىنى كۆرسىتىمىز، ئۇ ئۇنى ئوچۇق كۆرىدۇ. (ئۇنىڭغا) «نامە ـ ئەمالىڭنى ئوقۇغىن! بۈگۈن ئۆزەڭگە (يەنى

[1] سۈرە ئەنبىيا 104 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئىنشىقاق 7 ـــ 12 ـ ئايەتكىچە.

www.munber.org

بۇ قىلمىشلىرىڭغا) ئۆزەڭ گۇۋاھ بولۇشۇڭ كۇپايە » دېيىلىدۇ﴾[1] دېگەن.

قىيامەت كۈنىدە ئادىل تارازا بېكىتىلىپ كىشىلەرگە قىلچىلىكمۇ زۇلۇم قىلىنمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. بۇ ھەقتە الله تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿كىمكى زەررىچىلىك ياخشى ئىش قىلىدىكەن، ئۇنىڭ مۇكاپاتىنى كۆرىدۇ. كىمكى زەررىچىلىك يامان ئىش قىلىدىكەن، ئۇنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ﴾[2] ﴿تارازىسى ئېغىر كەلگەنلەر (يەنى ياخشىلىقلىرى يامانلىقلىرىنى بېسىپ كەتكەنلەر) بەختكە ئېرىشكۈچىلەردۇر. تارازىسى يېنىك كەلگەنلەر (يەنى يامانلىقلىرى ياخشىلىقلىرىنى بېسىپ كەتكەنلەر) زىيان تارتقۇچىلاردۇر، جەھەننەمدە مەڭگۈ قالغۇچىلاردۇر. ئۇلارنىڭ يۈزلىرىنى ئوت كۆيدۈرىدۇ، كالپۇكلىرى قورۇلۇپ، چىشلىرى ئېچىلىپ (بەتچىراي) بولۇپ قالىدۇ﴾[3] ﴿بىرەر ياخشىلىق قىلغان ئادەم ئۇن ھەسسە ئارتۇق ساۋابقا ئىگە بولىدۇ، بىرەر يامانلىق قىلغان ئادەمگە پەقەت ئۇنىڭ يامانلىقىغا باراۋەرلا جازا بېرىلىدۇ، ئۇلارغا زۇلۇم قىلىنمايدۇ﴾[4].

قىيامەتتىكى بۈيۈك شاپائەت قىلىشنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا خاس ئىكەنلىكىگە، الله تائالانىڭ ھۇزۇرىدا

(1) سۈرە ئىسرا 13 ـــ 14 ـ ئايەتلەر.
(2) سۈرە زەلزەلە 7 ـــ 8 ـ ئايەتلەر.
(3) سۈرە مۆئمىنۇن 102 ـــ 104 ـ ئايەتكىچە.
(4) سۈرە ئەنئام 160 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئىنسانلارغا تاقەت قىلالمايدىغان ئېغىر غەم ـ قايغۇ كەلگەندە ئۇلار ئەڭ ئالدىدا ئادەم ئاندىن كېيىن نۇھ ئاندىن كېيىن ئىبراھىم ئاندىن كېيىن مۇسا ئاندىن كېيىن ئىسا (الله نىڭ سالامى ئۇلارغا بولسۇن) قاتارلىقلارنىڭ قېشىغا بېرىپ ئاخىرىدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلگەندە الله نىڭ ئىزنى بىلەن ئۇلارغا شاپائەت قىلىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. شۇ شاپائەتنىڭ سەۋەبى بىلەن مۆمىنلەردىن دوزاخقا كىرىپ قالغانلارنىڭ چىقىرىدىغانلىقىغا بۇخىل شاپائەت قىلىش مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋە باشقا پەيغەمبەرلەر، مۆمىنلەر پەرىشتىلەر ئۈچۈن ھەم بولىدىغانلىقىغا، الله تائالا ئۆزىنىڭ چەكسىز پەزلى رەھمىتى بىلەن شاپائەتسىزمۇ نۇرغۇن مۆمىنلەرنى دوزاختىن چىقىرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ رەڭگى سۈتتىن ئاق بولغان، تەمى ھەسەلدىن تاتلىق، پۇرىقى ئىپارنىڭ پۇرىقىدىن خۇش پۇراق بولغان، ئۇزۇنلۇقى بىر ئايلىق كەڭلىكى بىر ئايلىق مۇساپىچىلىك كېلىدىغان، ئەتراپىدىكى قاچىلىرى گۈزەللىك ۋە كۆپلۈكتە ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردەك بولغان، ئۆزىنىڭ ئۈممىتىدىن بولغان مۆمىنلەر كېلەلەيدىغان، ئۇنىڭدىن ئىچكەن ئادەم مەڭگۈ ئۇسسىمايدىغان كۆلىنىڭ بارلىقىغا ئىشىنىمىز.

دوزاخنىڭ ئۈستىگە قويۇلغان پىلسىرات كۆۋرۈكىدىن كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ دەرىجىسى بىلەن چاقماقتەك، شامالدەك،

www.munber.org

يامغۇر تامچىسىنىڭ تېزلىكىدەك ۋە تېز يۈگۈرگۈچىلەردەك ئۆتىدىغانلىقى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پىلسىرات كۆرۈكىنىڭ بىر تەرىپىدە تۇرۇپ ئى پەرۋەردىگارىم ئۇلارنى سالامەت قىلغىن! دەپ تۇرىدىغانلىقىغا، ھەتتا كىشىلەرنىڭ ئاخىرىنىڭ ئۆمىلەپ ئۆتىدىغانلىقىغا، پىلسىرات كۆرۈكىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى نۇرغۇن تۆمۈر ئىلمەكلەرنىڭ دوزاخقا بۇيرۇلغانلارنى تىتما قىلىنىپ دوزاخقا تاشلايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

قىيامەت ۋە ئۇ كۈننىڭ ھەيۋىتى توغرىسىدا كىتاب ۋە سۈننەتكە كەلگەن بارلىق خەۋەرگە ئىشىنىمىز. ئۇ كۈندە اللە بىزگە ياردەم بەرگەي!

بۇ يەردە شاپائەت قىلىش مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا خاستۇر. جەننەت ئەھلىنىڭ جەننەتكە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ شاپائىتى بىلەن كىرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز، جەننەت بىلەن دوزاخنىڭ ھەق ئىكەنلىكىگە، جەننەت بولسا اللە ئۆزىنىڭ تەقۋا، مۆمىن بەندىلىرىگە تەييارلىغان، ئۇنىڭدا كىشىلەر كۆرمىگەن، ئاڭلىمىغان، ھەتتا كۆڭۈلدە كېچىپ باقمىغان نېمەتلەرنىڭ ماكانى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. ﴿ئۇلارنىڭ قىلغان ئەمەللىرىگە مۇكاپات يۈزىسىدىن اللە نىڭ ھۇزۇرىدا

www.munber.org

ساقلانغان ۋە ئۇلارنى خۇشال قىلىدىغان كاتتا نېمەتنى ھېچكىم بىلمەيدۇ﴾[1].

دوزاخ بولسا اللە ئۆزى زالىملار، كاپىرلار ئۈچۈن تەييارلاپ ئۇنىڭ كىشىلەر ئويلاپ باقمىغان دەرتلىك ئازاب ئوقۇبەتلەرنىڭ ماكانى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. اللە تائالا بۇ ھەقتە تۆۋەندىكى ئايەتتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿(ئى مۇھەممەد!) «(بۇ) ھەق (قۇرئان) پەرۋەردىگارىڭلار تەرىپىدىن نازىل بولدۇ، خالىغان ئادەم ئىمان ئېيتسۇن، خالىغان ئادەم كاپىر بولسۇن» دېگىن، بىز ھەقىقەتەن كاپىرلار ئۈچۈن تۇتۇن پەردىلىرى ئۇلارنى ئورىۋالىدىغان ئوتنى تەييارلىدۇق، ئۇلار (تەشنالىقتىن) سۇ تەلەپ قىلسا، ئۇلارغا مەدەن ئېرىتمىسىگە ئوخشاش، يۈزلەرنى كۆيدۈرۈۋېتىدىغان (ناھايىتى قىزىق) سۇ بېرىلىدۇ، بۇ نېمىدېگەن يامان شاراب! جەھەننەم نېمىدېگەن يامان جاي!﴾[2].

ئۇ ئىككى جاينىڭ ھازىر بار ئىكەنلىكىگە ۋە مەڭگۈ يوقالمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. بۇنىڭغا دەلىل اللە تائالانىڭ ﴿ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارنى قاراڭغۇلۇقتىن نۇرغا چىقىرىش ئۈچۈن سىلەرگە اللە نىڭ روشەن ئايەتلىرىنى تىلاۋەت قىلىپ بېرىدىغان پەيغەمبەرنى ئەۋەتتى، كىمكى اللە غا ئىمان ئېيتىدىكەن ۋە ياخشى ئەمەل قىلىدىكەن، (اللە) ئۇنى

[1] سۈرە سەجدە 17 ـ ئايەت.
[2] سۈرە كەھف 29 ـ ئايەت.

www.munber.org

ئاستىدىن ئۆستەڭلەر ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرگۈزىدۇ، ئۇلار جەننەتلەردە مەڭگۈ قالىدۇ، الله ئۇلارغا ئېسىل رىزىق (يەنى جەننەتتىكى رىزىق ۋە نېمەتلەرنى) بېرىدۇ﴾[1].

﴿الله ھەقىقەتەن كاپىرلارنى رەھمىتىدىن يىراق قىلدى ۋە ئۇلارغا دوزاخنى تەييارلىدى. ئۇلار دوزاختا مەڭگۈ قالىدۇ، ئۇلار ھېچقانداق (ئۇلارنى قوغدايدىغان) دوست ۋە (ئۇلاردىن ئازابنى دەپئى قىلىدىغان) ياردەمچى تاپالمايدۇ. دوزاختا ئۇلارنىڭ يۈزلىرى تۇرۇلۇپ كېتىدىغان كۈندە، ئۇلار: «كاشكى بىز اللهغا ئىتائەت قىلغان بولساقچۇ! پەيغەمبەرگە ئىتائەت قىلغان بولساقچۇ!» دەيدۇ﴾[2] دېگەن ئايەتلىرىدۇر.

قۇرئان ۋە ھەدىستە جەننەت ئەھلى دەپ كۆرسەتكەن ياكى سۈپەتلىگەن كىشىلەرگە جەننەت ئەھلى دەپ گۇۋاھلىق بېرىمىز. ئەبۇبەكرى، ئۆمەر، ئوسمان، ئەلى ۋە ئۇلاردىن باشقا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام مۇئەييەن كۆرسەتكەنلەرگە ئوخشاش ۋە ھەر بىر تەقۋا مۆمىننىڭ جەننەت ئەھلى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىمىز.

قۇرئان ھەدىستە ئەينەن سۈپەت بىلەن "دوزاخقا كىرىدىغانلار" دەپ خەۋەر بېرىلگەنلەرنىڭ دوزاخقا كىرىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. ئەينەن كۆرسىتىلگەنلەرنىڭ ئەبۇلەھەب، ئۆمەر ئىبنى لۇھەييلخۇزائىي ۋە ئۇلارغا

[1] سۈرە تالاق 11 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئەھزاب 64 ـــ 66 ـ ئايەتكىچە.

www.munber.org

ئوخشاشلىرى بىلەن ئېنىق سۈپەتلەنگەن ھەر قانداق كاپىر ۋە مۇناپىقلاردىن ئىبارەت ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. بۇ ھەقتە الله تائالا: ﴿الله مۆمىنلەرنى مۇستەھكەم ئىمان بىلەن دۇنيادا ۋە ئاخىرەتتە مەھكەم تۇرغۇزىدۇ. الله زالىملار (يەنى كۇففارلار) نى گۇمراھ قىلىدۇ، الله خالىغىنىنى قىلىدۇ﴾[1] دەيدۇ. مۆمىن بولسا رەببىم الله، دىنىم ئىسلام، پەيغەمبىرىم مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام دەيدۇ. ئەمما كاپىر، مۇناپىق بولسا بىلمەيمەن كىشىلەردىن بىر نەرسىلەرنى ئاڭلىغان شۇنى دېدىم، دەيدۇ.

مۆمىنلەر ئۈچۈن قەبرىدە نېمەتلەر بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. يەنى الله ﴿ئۇ (يەنى بىلقىس) ئېيتتى: «ئى ئۇلۇغلار! مېنىڭ (بۇ) ئىشىمدا مەسلىھەت بېرىڭلار، سىلەرنى ئۇستىدە قويماي تۇرۇپ ھېچ ئىشنى بېكىتكىنىم يوق»﴾[2] دېگەن. زالىم كاپىرلار ئۈچۈن ئازاب بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز. يەنى الله ﴿اللهغا يالغان چاپلىغان ياكى ئۆزىگە ھېچ نەرسە ۋەھيى قىلىنمىغان تۇرۇقلۇق، ماڭا ۋەھيى قىلىندى دېگەن، ياكى الله نازىل قىلغاندەك مەنمۇ كىتاب نازىل قىلالايمەن دېگەن كىشىلەردىنمۇ زالىم كىشىلەر بارمۇ؟ (ئى مۇھەممەد!) زالىملارنى سەكراتتا چۈشكەن ۋاقىتلىرىدا كۆرسەڭ (ئەلۋەتتە، قورقۇنچلۇق ھالىنى كۆرسەن)، پەرىشتىلەر (يەنى ئازاب پەرىشتىلىرى) قوللىرىنى سوزۇپ: «سىلەر جانلىرىڭلارنى چىقىرىڭلار! سىلەر

[1] سۈرە ئىبراھىم 27 ـ ئايەت.
[2] سۈرە نەمل 32 ـ ئايەت.

اللّٰه توغرىسىدا ھەقسىز سۆزلەرنى قىلغانلىقىڭلار (يەنى ئىپتىرا قىلغانلىقىڭلار، شېرىك كەلتۈرگەنلىكىڭلار، بالا نىسبەت بەرگەنلىكىڭلار) ۋە اللّٰه نىڭ ئايەتلىرىنى مەنسىتمىگەنلىكىڭلار ئۈچۈن، بۈگۈن خورلىغۇچى ئازاب بىلەن جازالىنىسىلەر» دەيدۇ﴾[1].

بۇ توغرۇلۇق ھەدىسلەر كۆپ بولۇپ مۆمىنلەر قۇرئان ۋە ھەدىستە كەلگەن غەيب خەۋەرلەرنى دۇنيادىكى بولۇۋاتقان ئىشلارغا سېلىشتۇرماي تولۇق ئىشىنىشى كېرەك. چۈنكى، ئاخىرەتنىڭ ئىشلىرى دۇنيا ئىشلىرىغا سېلىشتۇرۇلمايدۇ ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىدىكى پەرق ناھايىتى ئاشكارىدۇر.

تەقدىرنىڭ ياخشى ۋە يامان تەقدىر بىلەن بولۇشىغا ئىشىنىمىز. تەقدىر بولسا اللّٰه تائالا ئۆز ھېكمىتىنىڭ تەقەززاسى ۋە ئىلمىنىڭ كەڭلىكى بىلەن پۈتۈن كائىنات ئۈچۈن بەلگىلىگەن بەلگىلىمىدۇر.

تەقدىر توۋەندىكى تۆت تۈرلۈك بولىدۇ:

1 ـ ئىلىم: اللّٰه تائالا ھەقىقەتەن ھەممە نەرسىلەرنى يەنى بولغان، بولىدىغان ۋە قانداق بولىدىغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىنى ئۆزىنىڭ چەكسىز، ئەزەلدىن بار بولغان ئىلمى بىلەن بىلىدۇ، بۇ

[1] سۈرە ئەنئام 93 ـ ئايەت.

www.munber.org

ھەرگىزمۇ بىلمەسلىكتىن كېيىن ۋە بىلگەندىن كېيىن ئۇنتۇلۇپ قالىدىغان ئىلىم ئەمەس.

2 ـ پۈتۈك: اللّٰه تائالانىڭ لەۋھۇلمەھپۇزدا قىيامەتكىچە بولىدىغان ئىشلارنى پۈتۈۋەتكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. اللّٰه بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن: ﴿بىلمەمسەنكى، اللّٰه ئاسمان، زېمىندىكى شەيئىلەرنى بىلىپ تۇرىدۇ، بۇ ھەقىقەتەن لەۋھۇلمەھپۇزدا (يېزىلغان)، بۇ (يەنى بىلىش) ھەقىقەتەن اللّٰه غا ئاسان﴾[1].

3 ـ خالاش: ئاسمان زېمىندىكى نەرسىلەرنىڭ ھەقىقەتەن اللّٰه تائالانىڭ خالىشى بىلەن بولىدىغانلىقى، اللّٰه خالىغان نەرسىنىڭ بولىدىغان، اللّٰه خالىمىغان نەرسىنىڭ بولمايدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

4 ـ يارىتىش: اللّٰه تائالانىڭ ھەممىنى ياراتقۇچى ئىكەنلىكىگە ئىشىنىمىز. اللّٰه بۇ ھەقتە اللّٰه تائالا ﴿اللّٰه ھەممە نەرسىنى ياراتقۇچىدۇر، ھەممە نەرسىگە ھامىيدۇر (ئۇلارنى خالىغانچە تەسەررۇپ قىلىدۇ). ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ (خەزىنىلىرىنىڭ) ئاچقۇچلىرى اللّٰه نىڭ ئىلكىدىدۇر، اللّٰه نىڭ ئايەتلىرىنى ئىنكار قىلغانلار ـ ئەنە شۇلار زىيان تارتقۇچىلاردۇر﴾[2] دەيدۇ.

[1] سۈرە ھەج 70 ـ ئايەت.
[2] سۈرە زۇمەر 62 ــ 63 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

مۇشۇ تۆت تۈرلۈك ئىشتا اللە تائالانىڭ ئۆزى تەرىپىدە بولغان ۋە بەندىلەردىن سادىر بولغان سۆز، ئىش ـ ھەرىكەتلەرنىڭ اللە تائالاغا مەلۇملۇق ۋە ھۇزۇرىدا يېزىقلىق ئىكەنلىكى ئۇنى اللە خالاپ ۋە ياراتقانلىقىغا ئىشىنىمىز. چۈنكى، اللە تائالا تۆۋەندىكى ئايەتلەردە ﴿سىلەرنىڭ ئاراڭلاردىن (دىن بارىسىدا) راۋۇرۇس بولۇشنى خالايدىغانلارغا (قۇرئان) نەسىھەتتۇر. پەقەت ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى اللە خالىغاندىلا، ئاندىن سىلەر خالايسىلەر (يەنى اللە خالىمىغىچە سىلەرنىڭ خالىغىنىڭلارنىڭ ھېچ پايدىسى يوق)﴾[1].

﴿ئەنە شۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ بەزىسىنى بەزىسىدىن ئۈستۈن قىلدۇق؛ اللە ئۇلارنىڭ بەزىسى (يەنى مۇسا ئەلەيھىسسالام) بىلەن سۆزلەشتى ۋە بەزىسىنىڭ (يەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ) دەرىجىسىنى يۇقىرى كۆتۈردى. مەريەم ئوغلى ئىساغا (ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرۈش، گاچىلارنى، بەرەس كېسىلىنى ساقايتىشقا ئوخشاش) روشەن مۆجىزىلەرنى ئاتا قىلدۇق. ئۇنى روھۇلقۇدۇس (يەنى جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام) بىلەن كۈچلەندۈردۇق. ئەگەر اللە خالىغان بولسا ئىدى، ئۇلاردىن كېيىن كەلگەن ئۈممەتلەر ئۇلارغا روشەن دەلىللەر كەلگەندىن كېيىن ئۆز ئارا ئۇرۇشماس ئىدى، لېكىن ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشتى، بەزىسى ئىمان ئېيتتى، بەزىسى كاپىر بولدى.

[1] سۈرە تەكۋىر 28 ـ 29 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org

ئەگەراللە خالىغان بولسا ئىدى، ئۇلار ئۆز ئارا ئۇرۇشماس ئىدى، لېكىن اللە خالىغىنىنى قىلىدۇ﴾[1].

﴿مۇشرىكلارنىڭ شېرىكلىرى (يەنى شەيتانلار) مۇشرىكلارنى ھالاك قىلىش ۋە ئۇلارنىڭ دىنىنى قالايمىقانلاشتۇرۇش ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ نۇرغۇنلىرىغا بالىلىرىنى ئۆلتۈرۈشنى، شۇنىڭدەك (يەنى اللە غا ۋە بۇتلارغا ھەسسە ئايرىپ قويۇشتەك تەقسىماتنى شەيتانلارغا ۋە مۇشرىكلارغا چىرايلىق كۆرسەتكەندەك) چىرايلىق كۆرسەتتى. ئەگەر اللە خالىغان بولسا ئىدى، ئۇلار بۇ (قەبىھ) ئىشنى قىلمايتتى، ئۇلارنى اللە غا چاپلىغان يالغانلىرى بىلەن بىللە تەرك ئەت﴾[2].

﴿ئۇلار: «ئىبراھىم ئۈچۈن بىر بىنا سېلىڭلار، (ئۇنى ئوتۇن بىلەن تولدۇرۇپ ئوت يېقىڭلار، ئوت يانغاندا) ئۇنى ئوتقا تاشلاڭلار» دېدى. (ئۇلار ئىبراھىمنى ئوتقا تاشلاش بىلەن) ئۇنىڭغا سۇيىقەست قىلماقچى بولدى﴾[3] ۋە لېكىن بىزى ئىشىنىمىزكى اللە بەندىلەرگە كۈچ ـ قۇۋۋەت ۋە ئىختىيارلىقنى بەردى. ئىش ـ ھەرىكەت ئۇنىڭ بىلەن بولىدۇ. بۇنىڭ دەلىللىرى تۆۋەندىكىچە:

[1] سۈرە بەقەرە 253 ـ ئايەت.
[2] سۈرە ئەنئام 137 ـ ئايەت.
[3] سۈرە ساففات 97 ـ ئايەت.

www.munber.org

﴿ئاياللىرىڭلار سىلەر ئۈچۈن (خۇددى) ئېكىنزارلىقتۇر (يەنى نەسىل تېرىيدىغان جايدۇر)، ئېكىنزارلىقىڭلارغا خالىغان رەۋىشتە كېلىڭلار، ئۆزەڭلار ئۈچۈن ئالدىنئالا ياخشى ئەمەل تەييارلاڭلار، (گۇناھتىن چەكلىنىش بىلەن) اللە دىن قورقۇڭلار، بىلىڭلاركى سىلەر اللە غا مۇلاقات بولۇسىلەر، مۆمىنلەرگە (جەننەت بىلەن) خۇش خەۋەر بەرگىن﴾[1].

﴿ئەگەر ئۇلار سىلەر بىلەن بىرلىكتە چىققان بولسا، ئاراڭلاردا پەقەت پىتنە ـ پاساتنى كۆپەيتەتتى، ئاراڭلارغا بۆلگۈنچىلىك سېلىش ئۈچۈن چوقۇم سۇخەنچىلىك بىلەن شۇغۇللىناتتى، ئاراڭلاردا ئۇلار ئۈچۈن تىڭ ـ تىڭلايدىغانلار بار، اللە زالىملارنى (يەنى مۇناپىقلارنىڭ ئىچى ـ تېشىنى) ئوبدان بىلگۈچىدۇر﴾[2].

1 ـ بۇ ئايەتتە اللە بەندىلەرنىڭ پەقەت ئۆزىنىڭ ئىختىيارلىقى بىلەن كېلىدىغانلىقى ۋە ئۆزىنىڭ ئىرادىسى بويىچە تەييارلىق قىلىدىغانلىقىنى ئىسپاتلىدى.

2 ـ بۇيرۇق ۋە چەكلىمنى بەندىگە يۈزلەندۈرۈش، گەرچە ئۇنىڭدا ئىختىيارلىق، قادىر بولۇش بولمىسىمۇ ئاشۇنىڭغا يۈزلەندۈرۈش تاقەت كۆتۈرەلمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلىش بولۇپ قالىدۇ. بۇ اللە تائالانىڭ ھېكمەت، رەھمىتىگە ۋە ئۆزىنىڭ تۆۋەندىكى مۇنۇ سۆزىگە مۇۋاپىق ئەمەستۇر. اللە تۆۋەندىكى ئايەتتە

[1] سۈرە بەقەرە 223 ـ ئايەت.
[2] سۈرە تەۋبە 47 ـ ئايەت.

www.munber.org

مۇنداق دېگەن: ﴿اللە ھېچكىمنى تاقىتى يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمايدۇ. كىشىنىڭ قىلغان ياخشىلىقى (نىڭ ساۋابى) ئۆزىگىدۇر، يامانلىقى (نىڭ جازاسى مۇ) ئۆزىگىدۇر. (ئۇلار) «پەرۋەردىگارىمىز! ئەگەر بىز ئۇنتۇساق ياكى خاتالاشساق (يەنى بىز ئۇنتۇش ياكى سەۋەنلىك سەۋەبىدىن ئەمرىڭنى تولۇق ئورۇنلىيالمىساق)، بىزنى جازاغا تارتمىغىن. پەرۋەردىگارىمىز! بىزدىن ئىلگىرىكىلەرگە يۈكلىگىنىڭگە ئوخشاش، بىزگە ئېغىر يۈك يۈكلىمىگىن (يەنى بىزنى قىيىن ئىشلارغا تەكلىپ قىلمىغىن)﴾[1].

3 ـ ئېھسان قىلغۇچى ئېھسانىغا ئاساسەن مەدھىيىلەش، ئەسكىلىك قىلغۇچىلارنى ئەسكىلىكىگە ئاساسەن ئەيىبلەش ۋە ھەر بىرىگە ئۆزىگە لايىق جازانى بېرىش. ئەگەر ئىش ھەرىكەت بەندىنىڭ ئىرادىسى، ئىختىيارلىقى بىلەن بولمايدىكەن، ئېھسان قىلغۇچىنى ماختاش بىھۇدىلىك، ئەسكىلىك قىلغۇچىنى جازالاش زۇلۇم بولۇپ قالىدۇ اللە بۇنداق ئىشتىن پاكتۇر.

4 ـ اللە ھەققەتەن ئەلچىلەرنى ئەۋەتتى ﴿ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرلەردىن كېيىن اللە نىڭ ئالدىدا كىشىلەر (يەنى پەيغەمبەر ئەۋەتىلگەن بولسا ئەلۋەتتە ئىمان ئېيتاتتىم ۋە ئىتائەت قىلاتتىم دېگۈچىلەر) گە باھانە بولۇپ قالماسلىقى ئۈچۈن، (ئىتائەت قىلغۇچىلارغا جەننەت بىلەن) خۇش خەۋەر

[1] سۈرە بەقەرە 286 ـ ئايەت.

بەرگۈچى، (ئاسىيلىق قىلغۇچىلارنى دوزاختىن) ئاگاھلاندۇرغۇچى پەيغەمبەرلەرنى ئەۋەتتۇق، اللّٰه غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر﴾[1].

5 ـ ھەر قانداق بىر ئىشنى قىلغان ياكى قىلمىغان ئادەم ھېچقانداق بىر مەجبۇرىيەتنى ھېس قىلمايدۇ. ئۇ ئولتۇرۇپ ـ قوپىدۇ. كىرىپ ـ چىقىدۇ، سەپەر قىلىدۇ ۋە ئىرادىسى پەيدا بولۇپ ھېچ بىر ئادەمنىڭ ئۇنى ئۇ ئىشلارغا مەجبۇرلىغىنىنى ھېس قىلمايدۇ. ئەمەلىيەت بىر نەرسىنى ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن قىلىش ياكى مەجبۇرلانغۇچىغا قىلىشنىڭ ئوتتۇرىسىنى ئايرىيدۇ. شۇنىڭغا ئوخشاش شەرىئەتتىمۇ ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىنى ھېكمەت بىلەن ئايرىيدۇ. اللّٰه تائالانىڭ ھەققە ئالاقىدار بولغان ئىشتا ئۇنى مەجبۇرى قىلغۇچىغا جازا كەلمەيدۇ. شۇنى كۆرۈۋېلىشقا بولىدۇكى، اللّٰه تائالاغا ئاسىي بولغۇچىلارنىڭ بۇ ئىشى اللّٰه تائالانىڭ تەقدىرى بىلەن بولدى دېيىشى توغرا. چۈنكى، ئۇ ئادەم ئۇ ئىشنى اللّٰه تائالانىڭ ئۇنىڭغا تەقدىر قىلغىنىنى بىلمەستىن ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن قىلىدۇ. ئۇ ئىش بولۇشتىن ئىلگىرى ئۇ ئىشنىڭ ئۆزىگە تەقدىر قىلىنغانلىقىنى بىلمەيدۇ.

اللّٰه تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: ﴿قىيامەت (نىڭ بولىدىغان ۋاقتى) توغرىسىدىكى بىلىم ھەققەتەن اللّٰه نىڭ دەرگاھىدىدۇر. اللّٰه يامغۇرنى (ئۆزى بەلگىلىگەن ۋاقىتتا ۋە ئۆزى

---

[1] سۈرە نىسا 165 ـ ئايەت.

www.munber.org

بەلگىلىگەن جايغا) ياغدۇرىدۇ، بەچچىداندىكىلەرنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى (يەنى ئوغۇلمۇ، قىزمۇ، بېجىرىممۇ، كەمتۈكمۇ، بەختلىكمۇ، بەختسىزمۇ) اللّٰه بىلىدۇ، ھېچ ئادەم ئەتە نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى (يەنى ئۇنىڭغا نېمە ئىش بولىدىغانلىقىنى، ياخشى ـ يامان ئىشلاردىن نېمىلەرنى قىلىدىغانلىقىنى) بىلمەيدۇ، ھېچ ئادەم ئۆزىنىڭ قەيەردە ئۆلىدىغانلىقىنى بىلمەيدۇ، اللّٰه ھەققەتەن (پۈتۈن ئىشلارنى) بىلگۈچىدۇر، (شەيئىلەرنىڭ ئىچكى ۋە تاشقى تەرەپلىرىدىن) تولۇق خەۋەرداردۇر﴾[1].

بىر ئىشنى قىلغۇچى ئىشنى قىلغاندا بىلمەي كېيىن ئۆزرە ئېيتىپ ھۆججەت كەلتۈرسە قانداق مۇمكىن بولىدۇ؟ اللّٰه بۇ كىشىلەرنىڭ ھۆججىتىنىڭ ھەققەتەن باتىل ئىكەنلىكى توغرىسىدا مۇنداق دەيدۇ: ﴿مۇشرىكلار: «ئەگەر اللّٰه خالىسا ئىدى، بىز ۋە ئاتا بوۋىلىرىمىز شېرىك كەلتۈرمەيتتۇق ۋە ھېچ نەرسىنى ھارام قىلمايتتۇق» دەيدۇ. ئۇلاردىن بۇرۇنقى كىشىلەر تاكى (بىزنىڭ ئازابىمىز نازىل بولۇپ) ئازابىمىزنى تېتىغانغا قەدەر (ئۆزلىرىنىڭ پەيغەمبەرلىرىنى) مۇشۇنداق (يەنى مۇشرىكلار سېنى ئىنكار قىلغاندەك)ئىنكار قىلغان ئىدى. (ئۇلارغا) ئېيتقىنكى، «سۆزۈڭلارنىڭ راستلىقىغا پاكىتىڭلار

---

[1] سۈرە لوقمان 34 ـ ئايەت.

www.munber.org

بولسا، بىزگە چىقىرىپ كۆرسىتىڭلار، سىلەر پەقەت گۇمانغىلا ئاساسلىنىسىلەر، اللّٰه غا پەقەت يالغاننى چاپلايسىلەر»﴾[1].

تەقدىر بىلەن ھۆججەت كەلتۈرگۈچى گۇناھكارنى مۇنداق دەيمىز: نېمە ئۈچۈن اللّٰه سەن بىلەن تەقدىر قىلغان ئىتائەتكە قەدەم باسمىدىڭ؟ ھەقىقەتەن سېنىڭدىن سادىر بولغان تەقدىر قىلىنغانلىقنى بىلىشتىن بۇرۇنقى ئاسىيلىق بىلەن تائەتنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھېچ پەرق يوق. شۇ جەھەتتىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلەرگە ھەر بىر ئادەمنىڭ جەننەتتىن ياكى دوزاختىن بولغان ئورنى چوقۇم بېكىتىلگەن دەپ، خەۋەر بەرگەندە ئۇلار: ئۇنداقتا تەقدىرگە ئېسىلىۋېلىپ ئەمەلنى تەرك قىلمىزمۇ؟ دېيىشتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام «ياق، ئەمەلنى قىلىۋېرىڭلار، ھەر قانداق كىشى ئۈچۈن بېكىتىلگەن ئىش ئاسان بولىدۇ» دېگەن.

تەقدىر بىلەن ھۆججەت كەلتۈرگۈچىگە: ئەگەر سەن مەككىگە بارماقچى بولۇپ ئىككى يولغا دۇچ كەلدىڭ بىرى تىنچ، خاتىرجەم ھەم ئاسان، يەنە بىرى مۇشكۈل، خەتەرلىك يول، دەپ بىر سەممىي ئادەم ساڭا خەۋەر بەرسە سەن ئەلۋەتتە ئاسان يولدىن ماڭىسەن، ھەرگىزمۇ تەس يولدىن ماڭمايسەن. ئەگەر تەس يولدىن مېڭىپ قالساڭ كىشىلەر سېنى ساراڭلارنىڭ قاتارىدا سانايدۇ، يەنە سېنىڭ ئالدىڭدا ئىككى خىل ئىش بار

[1] سۈرە ئەنئام 148 ـ ئايەت.

www.munber.org

بولۇپ، بىرسىنىڭ ئىشى ھەقىقىي ياخشى بولسا ئەلۋەتتە شۇنى تاللايسەن، شۇنداق تۇرۇپ قانداقمۇ تەقدىر بىلەن دەلىل كەلتۈرۈپ ئاخىرەت ئىشىدا ئۆز نەپسىڭنى زىيانغا ئۇچرىتىشنى خالايسەن؟ ۋە يەنە ئەگەر جىسمىڭدا بىرەر كېسەللىك بولسا داۋالاش ئۈچۈن دوختۇرنىڭ يېنىغا بېرىپ ئوپراتسىيەنىڭ ياكى دورىنىڭ ئاچچىقىغا چىدايسەن، نېمە ئۈچۈن دىلىڭدىكى كېسەلگە شۇنداق چىداپ دورا قىلالمايسەن؟ اللّٰه تولۇق رەھمەت، كامىل ھېكمەت ئىگىسى بولغانلىقى ئۈچۈن يامانلىق اللّٰه تائالاغا ئارتىلمايدۇ، دەپ ئىشىنىمىز.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام دۇئادا مۇنداق دېگەن: «يامانلىق سەن (اللّٰه) تەرەپكە ئەمەس». بۇنى ئىمام مۇسلىم رىۋايەت قىلغان. اللّٰه تائالانىڭ بېكىتكەن ئىشىدا ھەرگىز يامانلىق بولمايدۇ. چۈنكى، ئۇ ئىش ھېكمەت ۋە رەھمەتتىن سادىر بولغان. ھەقىقەتەن يامانلىق ئۇنى تەقەززا قىلغان ئىشتا بولىدۇ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆزىنىڭ قۇنۇتتا ئوقۇغان دۇئاسىدا «سەن بېكىتكەن ئىشنىڭ يامانلىقىدىن ساقلىغىن» دېگەن، يامانلىقنى اللّٰه تائالانىڭ بىكار قىلىدىغانلىقىغا قاراتتى. مۇشۇنداق تۇرۇقلۇق بېكىتىلگەن ئىشلاردىكى يامانلىق پۈتۈنلەي يامانلىق ئەمەس، بەلكى ئۇ بىر جەھەتتىن يامانلىق بولسىمۇ، يەنە بىر جەھەتتىن ياخشىلىق بولىدۇ.

﴿ئىنسانلارنىڭ قىلغان گۇناھلىرى تۈپەيلىدىن، قۇرۇقلۇقتا

www.munber.org

ۋە دېڭىزدا ئاپەت يۈزبەردى، الله ئۇلارنى تەۋبە قىلسۇن دەپ قىلمىشلىرىنىڭ بىر قىسمىنىڭ (جازاسىنى) ئۇلارغا تېتىتتى﴾[1].

مەسىلەن ئوغرىنىڭ قولىنى كېسىش، زىنا قىلغۇچىنى چالما - كېسەك قىلىش، جىنايەت سادىر قىلغۇچىغا كۆرۈنۈشتە نىسبەتەن يامانلىق، لېكىن ئۇ ئۇلارغا يەنە بىر تەرەپتىن ياخشىلىق بولىدۇ. چۈنكى، بۇ دۇنيادىكى جازا ئۇلارغا دۇنيا ۋە ئاخىرەتنىڭ ئازابىنىڭ بىللە بېرىپ قالماسلىقىغا قىلغانلىق بولىدۇ. كەففارەت بولىدۇ، ھەم كىشىلەرنىڭ مال - مۈلكى، نەسەبى، يۈز - ئابرۇيىنى قوغداشتا ياخشىلىق بولىدۇ.

بۈيۈك ئاساسلارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئالىي ئەقىدە، ئېتىقاد قىلغۇچىلار ئۈچۈن كۆپلىگەن ئىسىل مېۋىلەرنى بېرىدۇ. الله تائالاغا ۋە ئۇنىڭ گۈزەل ئىسىم، ئېسىل سۈپەتلىرىگە ئىشىنىش ئىنسان ئۈچۈن الله تائالانى ياخشى كۆرۈش، الله تائالانى ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە ئۇلۇغلاشقا ئېلىپ بارىدۇ. ئۇنىڭ بۇيرۇقىنى ئورۇنلاش ۋە چەكلىگەن ئىشلىرىدىن يېنىش شەخسلەر ۋە جامائەت دۇنيا ۋە ئاخىرەتنىڭ بەخت سائادىتىگە ئېلىپ بارىدۇ. بۇ ھەقتە الله تائالا: ﴿ئەر - ئايال مۆمىنلەردىن كىمكى ياخشى ئەمەل قىلىدىكەن، بىز ئۇنى ئەلۋەتتە (دۇنيادا قانائەتچانلىق، ھالال رىزىق ۋە ياخشى ئەمەللەرگە مۇۋەپپەق

[1] سۈرە رۇم 41 - ئايەت.

www.munber.org

عقيدة أهل السنة والجماعة
ئەھل سۈننە ۋەلجامائە ئەقىدىسى

قىلىپ) ئوبدان ياشىتىمىز، ئۇلارغا، ئەلۋەتتە، قىلغان ئەمەللىرىدىنمۇ ياخشىراق ساۋاب بېرىمىز﴾[1] دەيدۇ.

پەرىشتىلەرگە ئىشىنىش

1 - ئۇلارنى ياراتقان بۈيۈك الله تائالانىڭ كۈچ - قۇۋۋىتىنى ۋە ھۆكۈمرانلىقىنى بىلىش.

2 - الله تائالانىڭ بەندىلىرىنىڭ پايدىسى ئۈچۈن ئۇلارنى مۇھاپىزەت قىلدىغان ۋە ئۇلارنىڭ ئەمەللىرىنى يازىدىغان پەرىشتىلەرنى ئورۇنلاشتۇرۇپ ئۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلگەنلىكىگە شۈكرى ئېيتىش.

3 - پەرىشتىلەرنىڭ مۆمىنلەر ئۈچۈن كەچۈرۈم سوراش، كامىل تەرىقىدە الله تائالاغا ئىبادەت قىلىشقا يۈزلەنگەنلىكىگە ئاساسەن ئۇلارنى ياخشى كۆرۈشكە ئوخشاش مېۋىلەر ھاسىل بولىدۇ.

[1] سۈرە نەھل 97 - ئايەت.

www.munber.org

كىتابلارغا ئىشىنىش

1 ـ اللہ تائالانىڭ ھەر بىر مىللەتنى توغرا يولغا باشلاش ئۈچۈن كىتاب چۈشۈرۈپ ئۇلارغا قىلغان چەكسىز مېھرىبانلىقىنى بىلىش.

2 ـ اللہ تائالانىڭ ھەر بىر مىللەتنىڭ ئەھۋالىغا مۇناسىپ كىتابنى چۈشۈرۈشىدىكى ھېكمىتى ۋە قىيامەتكىچە ھەر زامان ۋە ھەر ماكاندا كىشىلەرنىڭ ئەھۋالىغا مۇناسىپ كېلىدىغان بۈيۈك قۇرئان كەرىمنىڭ بارلىق كىتابلارنىڭ ئاخىرقىسى ئىكەنلىكىنى چۈشىنىش.

3 شۇنىڭغا ئاساسەن اللہ تائالانىڭ نېمەتلىرىگە شۈكرى ئېيتىش.

پەيغەمبەرگە ئىشىنىش

1 ـ اللہ تائالانىڭ ئۆز بەندىلىرىگە بولغان چەكسىز رەھمىتى ۋە كۆڭۈل بۆلۈشى بىلەن ئۇلارنى ھىدايەت، توغرا يولغا يېتەكلەش ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەۋەتكەنلىكىنى بىلىش.

2 ـ اللہ تائالانىڭ مۇشۇ بۈيۈك نېمىتىگە شۈكرى ئېيتىش.

3 ـ پەيغەمبەرلەرنى ئۆزىگە لايىق رەۋىشتە ياخشى كۆرۈش،

www.munber.org

ئېھتىرام بىلدۈرۈش ۋە ماختاش. چۈنكى ئۇلار اللہ تائالانىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى، ئۇلار اللہ تائالانىڭ ئەلچىلىكىنى يەتكۈزۈش، ئىبادەت قىلىش كىشىلەرگە نەسىھەت قىلىش، ئۇلاردىن يەتكەن ئازار ـ كۈلپەتلەرگە سەۋر قىلىش بىلەن شۇغۇللانغان.

ئاخىرەت كۈنىگە ئىشىنىش

1 ـ ئاشۇ كۈندە ئېرىشىدىغان ساۋابقا رىغبەتلىنىش بىلەن اللہ تائالاغا ئىتائەت قىلىشقا ھېرىسمەن بولۇش، شۇ كۈندىكى ئازابتىن قورقۇپ ئاسىيلىق قىلىشتىن يىراق بولۇش.

2 ـ ئاخىرەتنىڭ ساۋاب، نېمەتلىرىنى ئۈمىد قىلىش بىلەن بىرگە دۇنيانىڭ نېمەتلىرىدىن ئېرىشەلمىگەن نەرسىگە تەسەللى تېپىش.

تەقدىرگە ئىشىنىش

1 ـ ھەرقانداق ئىشنىڭ سەۋەبىنى قىلغاندا ئاۋۋال اللہ تائالاغا تايىنىش، چۈنكى ئۇنىڭغا سەۋەب بولۇشقا تېگىشلىك ئىشنىڭ ھەممىسى اللہ تائالانىڭ ھۆكۈم قىلىشى ۋە تەقدىرى بىلەن بولىدىغانلىقى.

www.munber.org

2 ـ كۆڭۈلنىڭ خاتىرجەم، دىلنىڭ راھەتلىنىشى، قاچانكى ئاشۇ ئىشنىڭ اللہ تائالانىڭ تەقدىرى بىلەن بولغانلىقىغا ئىشىنىشى ھەرقانداق بېكىتىلگەن ئىشنىڭ چوقۇم بولغانلىقىنى، ھەر قانداق بېكىتىلگەن ئىشنىڭ چوقۇم بولىدىغانلىقىنى بىلىپ اللہ تائالانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا قارشى رازى بولسا، قەلبى خاتىرجەم بولىدۇ، دىلى ئارام تاپىدۇ. اللہ تائالانىڭ تەقدىرىگە ئىشەنگەن ئادەمدىنمۇ دىلى خاتىرجەم، ياخشى تۇرمۇشتا ياشاۋاتقان ئادەم بارمۇ؟

3 ـ ھاسىل بولغاندا كۆڭلىدىن ئۆزىگە تەمەننا قويۇشنى يىراق قىلىش، چۈنكى شۇ نېمەتنىڭ ھاسىل بولۇشىمۇ اللہ بېكىتكەن ياخشىلىق ۋە نىجاتلىقنىڭ سەۋەبىدىن بولغاچقا بۇنىڭدىن ئۆزىگە تەمەننا قويماي اللہ تائالاغا شۈكرى ئېيتىش كېرەك.

4 ـ ھاسىل بولماي ياكى ئۆزى ئۆچ كۆرىدىغان ئىش يۈز بەرسە ھەرگىزمۇ بىئارام بولماسلىق، چۈنكى ئۇمۇ ئاسمان ـ زېمىننىڭ ئىگىسى بولغان اللہ تائالانىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن شەرتسىز بولىدۇ. ئۇنىڭغا سەۋر قىلىپ اللہ تائالادىن ئەجىر تىلەش كېرەك. ﴿يەر يۈزىدىكى بارلىق ھادىسىلەر ۋە ئۆزەڭلار ئۇچرىغان مۇسىبەتلەر بىز ئۇلارنى يارىتىشتىن بۇرۇن لەۋھۇلمەھپۇزغا يېزىلغان، بۇ (ئىش)، شۈبھىسىزكى، اللہ غا ئاساندۇر. (اللہ تائالانىڭ ئۇلارنى لەۋھۇلمەھپۇزغا يېزىشى)

قولۇڭلاردىن كەتكەن نەرسىگە قايغۇرۇپ كەتمەسلىكىڭلار ۋە اللہ بەرگەن نەرسىلەرگە خۇش بولۇپ كەتمەسلىكىڭلار ئۈچۈندۇر، اللہ مۇتەكەببىرلەر ۋە ئۆزلىرىنى چوڭ تۇتقۇچىلارنى دوست تۇتمايدۇ﴾[1].

اللہ تائالادىن بىزنى مۇشۇ ئەقىدىدە مۇستەھكەم قىلىشنى ئۇنىڭ مېۋىسىنى قولغا كەلتۈرۈشكە نېسىپ قىلىشنى ۋە ئۆز پەزلىدىن يەنىمۇ زىيادە قىلىپ بېرىشنى، بىزنىڭ دىللىرىمىزنى ھىدايەت تاپقاندىن كېيىن ئېزىپ كېتىشتىن ساقلىنىشنى، ئۆز رەھمىتىنى زىيادە قىلىپ بېرىشنى سورايمىز!

والحمد لله رب العالمين وصلى اللهم على سيدنا محمد وعلى آله وأصحابه والتابعين لهم بإحسان إلى يوم الدين.

[1] سۈرە ھەدىد 22 ــــ 23 ـ ئايەتلەر.

www.munber.org